

GLAS RAVNICE

Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 8

Subotica, travanj 1991.

Cijena 10 dinara

OSNOVANA SUBOTIČKA PODRUŽNICA

U nedjelju 7. travnja 1991. godine u dvorani KUD „Bunjevačko kolo” pred oko 500 nazočnika u svečanoj atmosferi, održana je Osnivačka skupština podružnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Skupu su prisustvovali i mnogobrojni uzvanici iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske. U Odbor podružnice DSHV-a za Suboticu izabrano je 11 članova, a za predsjednika Odbora izabran je dr sci. med. Stjepan Skenderović renomirani liječnik.

Opširnije na str. 3 i 4

predsjednik Podružnice,
dr sci. med. Stjepan Skenderović

U Srbiji su na vlasti nacisti

Nenad Čanak

U OVOM BROJU:

Farsa jednopartijske skupštine

Uvijek željni materinje riječi

Ušutkani Hrvati

Tvoj kum - terorista

Gašo u polivačini

Tko to ruši Jugoslaviju?

SOCIJALISTIČKA PATOLOGIJA SRBIJE

Socijalisti se tobože zalažu za očuvanje Jugoslavije, a u suštini oni su jedini i pravi razbijači Jugoslavije.

Danas, nakon proteklih događaja koji su uzdrmali jugoslavenku javnost, postalo je mnogima jasno da je sukob između naroda, a napose između Hrvata i Srba, lažan. Doduše sukob postoji, ali ne između Hrvata i Srba, niti između bilo kog naroda, već je to sukob nadolazeće demokracije i starog sustava jednoulja i diktature.

Na žalost, na čelu Srbije još se uvijek nalaze pobornici istrošenih ideja, ideja koje u civiliziranom svijetu ne prolaze. Da bude još gore, oni su spremni svoje maliciozne ideje braniti i silom, pa čak i po cijenu pogibije vlastitog naroda, što su i dokazali 9. ožujka ove godine. Nakon tih događaja vlada Srbije je izgubila legitimitet, kako pred srpskim narodom tako i pred svim ostalim građanima Srbije. Ja, kao Vojvođanin, duboko se stidim onih ljudi koji nas predstavljaju u dogovorima oko iznalaženja rješenja iz postojeće državne krize. Za nas Vojvođane, a vjerujem i za mnoge druge građane Srbije sramno je poniženje, da u naše ime govore oni, koji na svakom koraku krše Ustav zemlje, oni koji ne poštuju osnovna ljudska prava i slobode, oni koji podržavaju terorizam i hajdučiju u zemlji.

Vojvodina je po važećem saveznom ustavu konstitutivni dio Federacije i ona ima pravo i obavezu ravnopravno učestvovati u dogovoru oko nove Jugoslavije. Ali, ona to može jedino ako se u pokrajini sprovedu višestranački izbori. Sve dok se u Vojvodini ne sprovedu izbori i ne izabere legitimni predstavnik Vojvodine, nitko nema pravo, niti ima mandat

govoriti u ime Vojvođana, pa ni Slobodan Milošević.

Inzistiranje da Srbi moraju živjeti u jednoj državi prazna je floskula, to je samo recept za obmanjivanje masa. Da jedan narod mora živjeti u jednoj državi odveć je poznata postavka, koja spada u red patoloških inspiracija. Adolf Hitler i njegova nacionalsocijalistička partija povukli su svoj narod u ambis krvoprolića, samo da bi ostvarili svoje bolesne snove o Velikoj Njemačkoj. Kako se završio taj scenarij poznato nam je, a kako će se završiti scenarij o Velikoj Srbiji ostaje da se vidi.

Činjenica je, ukoliko socijalisti i dalje ostanu na vlasti i budu inzistirali na svojoj paranoičnoj ideji, Slovenija će se prva otcijepiti od Jugoslavije. A onog momenta kada se bilo koja od republika otcijepi, Jugoslavija više neće postojati, možda eventualno neka Sloboslavija ili Paranoslavija, u kojoj ni jedan, pa ni srpski narod neće htjeti živjeti.

Ono što bi trebalo biti istinsko polazište u dogovorima između republika i pokrajina jeste, da se svakom narodu ma u kojoj republici ili pokrajini on bio, zajamče sva, podvlačim sva građanska i nacionalna prava. Takvo jedno polazište uz poštivanje sadašnjih granica i suverenosti republika, što proizlazi i iz važećeg saveznog Ustava, jeste jedna realna opcija u nastojanju očuvanja Jugoslavije. Sve druge opcije, pa i one o prekrajanju unutrašnjih granica daju malo nade u miran rasplet krize.

Dogovor između republika i pokrajina gubi svaki smisao sve dok se socijalisti uporno drže

principa „dva aršina“ odnosno „kad mi kako odgovara“. No, istini za volju, što bi se oni odrekli tih smicalica, kad su ih već tako dobro uvježbali za ovih 45 godina.

Milošević se u svom papagajskom recitalu poziva na savezni Ustav, a gotovo u istoj rečenici, kad mu iz tog ustava nešto ne odgovara, isti taj ustav ne priznaje i proglašava ga degeneričnim.

Milošević zahtijeva da se narodi referendumom, na demokratski način izjasne gdje će živjeti, ali kad bi do toga i došlo onda bi to pravo uskratio i Albancima i Mađarima i Hrvatima i svim drugim narodima u Srbiji pozivajući se na suverenitet i integritet republike.

Milošević tvrdi da Kosovo mora biti Srbija jer je ono povijesno srpski teritorij, i Vojvodina mora biti Srbija jer u njoj pretežno živi srpsko stanovništvo.

Ako bi i mi drugi bili tako neprincipijelni, onda bi to izgledalo ovako: Kosovo ne može biti Srbija jer u njoj pretežno živi albansko stanovništvo, ni Vojvodina ne može biti Srbija jer ona povijesno nikad nije bila srpski teritorij. Kninska krajina može biti samo Hrvatska, jer je to njen povijesni teritorij. Uža Srbija može biti Srbija samo pod uvjetom da se narodi koji u njoj žive, na referendumu na demokratski način ne izjasne drugačije.

Plitka, zatupljujuća i patološka je logika Slobodana Miloševića. Dok su on i njegova partija na vlasti, srpski narod, a ni ostali građani Srbije ne mogu očekivati bolje sutra.

Urednik

OSNIVAČKA SKUPŠTINA SUBOTIČKE PODRUŽNICE DEMOKRATSKOG SAVEZA HRVATA U VOJVODINI

POKRAJINSKI I OPĆINSKI IZBORI - POD HITNO

Osnivačka Skupština subotičke podružnice Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, počela je intoniranjem jugoslavenske himne „Hej Slaveni” i hrvatskom himnom „Lijepa naša”, uz učešće katedralnog zbona „Albe Vidaković”.

U nedjelju 7. travnja 1991. godine u svečanoj atmosferi i prigodnoj scenografiji, pred oko 500 nazočnika u dvorani KUD „Bunjevačko kolo” pozdravljajući predstavnike demokratskih stranaka iz Hrvatske, Vojvodine i Mađarske, te goste, simpatizere i članove stranke u svom uvodnom govoru gospodin **Milivoje Prčić** je rekao: „Unatoč svim retrogradnim nastojanjima kojima smo okruženi, demokracija kao najsavršeniji oblik vladavine u ljudskom rodu, i u ovim krajevima nezaustavljivo prodire kroz sve pore života, a za što je bjelodani dokaz i ova naša skupština, naš sabor koji treba biti čvrsta jezgra naše podružnice koja će nas pak kroz izbore koje, kao i sve demokratski orijentirane stranke, očekujemo u što kraćem roku, dovesti u mogućnost da sudjelujemo u općinskoj, pokrajinskoj i eventualno saveznoj vlasti i tako najlegalnijim putem ostvarimo svoj pripadajući dio narodnog suvereniteta, prosvjete i kulture ostvarujući tako svoj puni nacionalni entitet i identitet.

Ova podružnica će se boriti za prava bunjevačkih i ostalih Hrvata u ovom kraju bez obzira na sva nijekanja, popise, razdvajanja i prebrojavanja, borit će se za prava ovog manjinskog naroda u istom onom omjeru koje imaju drugi manjinski narodi odjeljeni republičkim granicama od svojih matičnih naroda, borit će se svim snagama da mi, bunjevački Hrvati kao manjinski narod sada i ovdje barem nemamo manja prava nego nacionalne manjine.

U uvjetima ignoriranja i blokade ovdašnjih medija, ova podružnica će se boriti za hrvatsku riječ u školi, tisku, na radiju i televiziji, u kazalištu i kulturno-prosvjetno-umjetničkim društvima.

Radno predsjedništvo

Pri tome ćemo se u našoj dragoj Subotici, koja je duša i srce bunjevačkih Hrvata, a istodobno jedna od najboljih točaka hrvatske dijaspore, rukovoditi već proklamiranim i svima znanim načelom **ŠTO TRAŽIMO ZA SEBE PRIZNAJEMO DRUGIMA** te surađivati sa svim demokratski orijentiranim strankama na općem i pojedinačnom boljitku svih naroda i nacionalnih manjina ovog kraja”.

Hoćemo pun život u konkretnim razlikama

Predsjedavajući Skupštine gospodin **Lazo Vojnić Hajduk**, obraćajući se nazočnima, između ostalog je rekao: „Mi nismo ugroženi, nismo napadnuti, mi ne živimo u strahu, mi se ne borimo, mi samo hoćemo demokraciju, u kojoj ćemo moći štititi zajedničke interese u razlikama, mi ćemo se zalagati za interese Hrvata-Bunjevaca. Mi smo ponosni na svoju naciju... Hrvati nismo zato što to od nas netko traži, to je odlika našeg povijesnog opstojanja i identiteta, odlika naše prisutnosti ovdje.”

Uslijedili su potom brojni pozdravi gostiju, kao i dobre želje za uspješan rad Skupštine.

„Vi Hrvati u Vojvodini, ispada da ste na periferiji Hrvatske. U fizičkom smislu to je slučaj, odnosno to je činjenica, međutim, to ne znači da vi niste ravnopravni participatori u formiranju i obogaćivanju hrvatske nacije”, rekao je u svom pozdravnom govoru **Dragutin Hlad**, potpredsjednik Izvršnog odbora središnjice Hrvatske demokratske zajednice, te nastavio: „U stvari karakteristika nas Hrvata je u tome, da smo nakon one kataklizme, prodorom Turaka, morali odlaziti u daleki svijet, i vi ste dio tih migracija. A mi Hrvati nismo protiv Srba, mi želimo da i jedni i drugi žive u svojoj vlastitoj državi, kao slobodni građani u demokraciji... jer demokracija u prvome redu znači miran život svih građana... i mi ne želimo da vi ovdje u Vojvodini, dobijate manje od onoga, što mi dajemo srpskoj naciji u Hrvatskoj.” Pozdravljen dugim i toplim aplauzom za govornicom, skupu se obratio **Nenad Čanak**, predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine/Jugoslavije, naglasivši da se pomalo već osjeća pripadnikom ove stranke, a isto osjećanje ima i za mnoge druge demokratske stranke, gospodin Čanak je rekao: „Poslednji događaji koji-

zkvh.org.rs

ma smo na žalost svi svedoci, stvaraju utisak, da živimo u jednoj hajdučiji, pale su i žrtve, ali te mlade ljude nisu ubili ni Srbi ni Hrvati, njih je ubilo ludilo. A naša je dužnost da to ludilo sprečimo, i da se jednom za uvek završi priča da su svi Hrvati ustaše, a svi Srbi četnici, odnosno da su svi nešto. Svi smo mi ljudi, koji žive svaki dan, i svi živimo zajedno, i zato sačuvajmo naše komšije, jer sa njima treba živeti i sutra."

Pozdravljajući Skupštinu **dr Ante Vukasović** potpredsjednik Hrvatske demokratske stranke je ukazao, na neprincipijelnu i nedobronamjeru diobu Hrvata ovdje na Bunjevce i Šokce, a to sve može prije biti na liniji asimilacije, nego suživljenja u razlikama.

Pozdravnu riječ i želje za uspješan rad Skupštine uputili su **Neven Jurica** član Izvršnog odbora Središnjice HDZ-a, naglasivši da su bunjevački Hrvati dio hrvatskog naroda, i da će Hrvatska u okviru svojih mogućnosti pomoći u željama koje od njih budu zatražene.

Sa pozdravnim riječima Skupštini su se obratili i **Đuro Franković** predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, a ispred Demokratske zajednice vojvođanskih Mađara **dr Réhak László**, **dr Szepesi Csaba**, **Petar Doroslovački** ispred Saveza reformskih snaga Jugoslavije, **Ivica Makir**, Hrvatske demokratske stranke iz Đakova, **Tomislav Vuković**, u ime Društva vojvođanskih i podunavskih Hrvata u Zagrebu te **ing. Josip Dulić**, Narodna seljačka stranka.

Mi znamo tko smo

Uzimajući riječ u radu Skupštine predsjednik Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine **mr Bela Tonković**, obraćajući se skupu, čestitao je pravoslavnim vjernicima Uskrs. Potom je ukazao, da je pitanje konfederacija federacija suštinsko pitanje, i proizilazi iz odnosa shvatanja suverenosti republika i suverenosti savezne države, odnosno iz pitanja regulacije odnosa centralizma i regionalizacije. Podvukao je u svom izlaganju i na neprimjeren medijski rat koji se u pojedinim sredstvima javnog priopćavanja vodi protiv Hrvata, te širenja raznih dezinformacija, koja idu toliko daleko, da se govori kako su kod pojedinih ovdašnjih Hrvata već pronađeni i kalašnjikovi, glasine se šire, i ako je od strane zvaničnih organa to demantirano. Založio se i za nemije-
njanje državnih i republičkih granica,

kao i za što hitnije raspisivanje višestranačkih demokratskih izbora u pokrajini i općinama, s obzirom da postojeći delegati nemaju legitimitete, niti bazu nakon ukidanja SSRN-a.

Potpredsjednik DSHV-a i narodni poslanik, **ing. Ante Skenderović**, nakon uskršnje čestitke pravoslavnim vjernicima, govorio je o još uvijek prisutnom strahu kod nekih, prilikom iskazivanja svoje nacionalne pripadnosti, a što je posljedica višegodišnje politike prema ovdašnjim Hrvatima. Burnim aplauzom dočekan, prisutnima se obratio i **mr Ivan Poljaković**, član predsjedništva DSHV (čiji govor možete pročitati u uvodniku). Skupu se obratio i gospodin **Stipan Stipić**, rekavši da su Bunjevci Hrvati, a što se može provjeriti i na nadgrob-
nim spomeničkim napisima. A subotički pjesnik **Jakov Kopilović**, zatražio je formiranje komisije od strane DSHV, kako bi ispitala i pratila rad školstva, jer se tamo nalaze korijeni posrbljivanja.

Tko ne zna, neka kaže zašto ne zna

Zahvalivši se na izboru i ukazanom povjerenju **dr Stjepan Skenderović** prvoizabrani predsjednik podružnice DSHV-a u svom inauguralnom govoru je između ostalog rekao: „Kroz našu povijest uporno se borimo za očuvanje svog identiteta. Kao rezultat te borbe, 1918. godine na tornju Gradske kuće razvila se i hrvatska zastava. A mi smo imali konstitutivnu ulogu u stvaranju i pr-

ve i druge Jugoslavije, želimo i sada da na principu europske demokracije u tome učestvujemo, kao politički subjekti. A onima koji nas svode na „šifru 028" poručujemo, da mi znamo tko smo. A ako netko ne zna, neka kaže zašto ne zna, da li zbog efemernih političkih ciljeva, ili doista ne zna? A onim drugima, bih rekao, da je negiranje našeg hrvatskog identiteta nizak i ništavan potez, jer se ne temelji na znanstvenim činjenicama. Drugo, stvar je neukusa, govoriti nekome što je, poštujući pravo da se svatko izjasni što je. A smatram da je dužnost i obaveza, poglavito naše inteligencije, da javno izrazi svoj stav, a tu nema dileme: mi smo Hrvati, grana hrvatskog naroda, i to živa grana na živom hrvatskom stablu.

Osnivačka skupština završila je pjesmom „Podvikuje bunjevačka vila" koju je zdušno prihvatila cijela dvorana „Bunjevačkog kola".

Na kraju umjesto komentara: bio je to veličanstven skup, onoliko koliko politika u današnjim uvjetima to dozvoljava, mali doživljaj za političku Suboticu. Pun tolerancije, i sluha za mnoge naše probleme, kojim je ovo vrijeme bremenito, a koje se mora na demokratski i miran način riješiti. Ali ne u ime demokracije (malo smo siti demokracije, pogotovu kad je nema) ili slobode „od", već u ime slobode „za", a u ime komšija, kako je to istakao gospodin Čanak. Jer sloboda bez komšija, i nije neka sloboda mogla bi to prije biti zajednička mučnina, i neka nova mora.

Vojislav Sekelj

Gosti

Zapis iz hrvatske oaze u Surčinu

BITI HRVAT NIJE POŽELJNO

Poznat po aerodromu i vikendicama Surčin, malo mjesto nadomak Beograda, je zanimljiv još po nečemu. Ovdje su kao u nekakvoj oazi Hrvati od davnina opstali i ostali. To je najisturenija točka podružnice DSHV.

Josip Žugaja, uzoran poljodjelac, inače čelnik DSHV-a i njegov sin, koji je također seljak i ponosi se time, pričaju kako im je nekoliko puta gorjela slama i sijeno. Posljednji put to zbilo se pred mjesec dana. Razlog je: kažu javno da su Hrvati, a to u blizini Beograda „nije poželjno“.

— Ne vidimo nikakve probleme koje vide neki ljudi iz republičke vlade. Mi smo obični ljudi, radnici i poljodjelci. Veći su nam problemi sjetva i proljetni radovi od međunacionalnih prepucavanja. „Kad bi ljudi iz vlade bili pogođeni kao seljaci, brzo bi našli rješenje za Srbe i Hrvate.“ — govori Dragan Radovanović iz obližnjeg sela Jakova. Još dodaje da je Srbin, ali svog Paju Žugaju ne bi dao za 50 Srba. Supruga Pavla Žugaje dodaje: „Vidite, Srbi i Hrvati spremaju traktor za rad a ne oružje.“

Otac mi je bio načelnik Hrvatske seljačke stranke za kotar Zemun prije rata. Spasili su 64 Srbina, ovdje nije bilo ubijanja. Imali smo zadrugu, pjevačko društvo, hrvatsku školu, sada je u njoj

U dvorištu Žugaje: na zajedničkom poslu

kavana. Sa 11 članova DSHV-a krenuli smo u akciju. „Propaganda je velika: Protiv nas. Ljudi se ustručavaju, boje se i čute.“ — govori Ilija Jutić, stariji poljodjelac.

Zajednička izjava svih u dvorištu Žugaje je da odnose naroda truje režim koji vlada i Socijalistička partija Srbije. Ovdje živi oko 600 Hrvata. Nadaju se da će osim hrvatskog imena još nešto dobiti u selu. Treba spomenuti i crkvu „Presvetog Trojstva“, čiji se zvonik ponosno diže ka nebu. Jedino ih je crkva održala u vjeri, u oazi hrvatskoj.

B. Čavar

Slučaj koji je u Sremskoj Mitrovici trebao biti zaboravljen

„DA BIJEMO TUĐMANOVCE...“

Grupa dječaka Srednje tehnološke škole u Sremskoj Mitrovici došla je „da se obračuna sa tuđmanovcima“ iz Tehničke škole „Nikola Tesla“. Svi su bili srpske nacionalnosti te su samo „propustili kroz šake“ učenika hrvatske nacionalnosti. Cilj im je bio Miroslav Gelo, sedamnaestogodišnji učenik Tehničke škole. Kada ga je „predvodnik“ Ostojić upitao što je on, Miroslav je šutio. Nakon trećeg istog pitanja rekao je da je Hrvat i onda se na njega sručiše strahovite batine, te je sav isprebijan. Nitko od njegovih drugova u razredu mu nije pomogao. Nastavnik koji „vodi istragu“ je saznao da kabadahije nisu bili ničim izazvani sem riječju „Hrvat“. Škola je pokušala slučaj „zaboraviti“.

Miroslav je skroman dečko, nadaren za elektrotehniku. U Bruxellesu, na međunarodnoj izložbi patenata osvojio je dvije brončane medalje, a nedavno je pozvan na izložbu patenata u američki grad Pitsburg. Batine koje je dobio vjerojatno nikad neće zaboraviti. Slučaj nije jedini.

B. Č.

Tužni zapis iz Zemuna UŠUTKANI HRVATI

Po službenim ciframa od popisa 1981. na području Zemuna i Novog Beograda živjelo je 11.070 Hrvata i 55.034 Jugoslavena. Po crkvenim knjigama beogradske nadbiskupije (Zemun je u srijemsko-đakovačkoj) prije deset godina bilo je 20.377 Hrvata, u samom Beogradu 12.945. O životu hrvatskog življa u Zemunu smo htjeli razgovarati ali nijednog sugovornika nismo mogli naći. Propaganda vladajućeg režima je učinila svoje. Mladi se utapaju u suvremeno društvo i asimiliraju, ili svoje podrijetlo ne smiju iskazivati u gradu nekoliko kilometara od Beograda. Stariji Zemunci, još odani svojoj vjeri ušutkivani od oslobođenja i dalje šute. Točan broj Hrvata ovdje je izgleda strogo čuvana tajna.

Župnik Antun Kolarević ispred ureda u Zemunu

„Ovdje su vjernici većinom umirovljenici, mladi se boje, čak i ne daju podatke o sebi. Obično kad umru stariji, obitelj se javlja za sprovod“ — kaže gospodin Antun Kolarević, župnikzemunski. Od njega saznajemo da je prošle godine kršteno dvadeset odraslih, a prosječno se krsti 40 djece godišnje. Nekada je bilo četiri puta više. Sprovoda je 120 godišnje. Većina pogrebnika križeve i sanduke ispisuju ćirilicom, latinica je rijetka.

Na župnoj crkvi, sagrađenoj 1784. stoji ploča sa natpisom iz 1925. Postavljena je povodom tisuću godina hrvatskog kraljevstva i krunisanja kralja Tomislava. Od prije tri godine, na ovoj kao i na obližnjoj crkvi Svetog Roka, „nepoznati počinioci“ ne prestaju ispisivati „novokomponovane“ parole. Jednom su „četiri s“ osvanula u predvorju župne crkve. Na ulazu u franjevački samostan koji se nalazi „na kontumcu“ pored samog ulaza u kasarnu JNA ispisano je „Srbija“. Ovdje se franjevci javljaju u 13. stoljeću, a samostan je iz 1752. godine. Saznajemo da su fra Ivan i Marko prezaposleni te nemaju vremena za razgovor.

„Pre rata Srbi i Hrvati su lepo živeli, sećam se kako smo zajedno na verske praznike odlazili u crkve. Hrvati su imali svoje institucije, škole, društva. To nikom nije smetalo. Sada nemaju ama baš ništa. Nekoliko tisuća ih se poslije rata iselilo u Hrvatsku, većinom zbog pritiska. Na funkcijama su samo oni koji kažu da su Jugoslaveni. Ova vlast u Srbiji, kao i dosadašnje truju narod.“ — govori Dušan Mihajlović, umirovljeni profesor iz stare zemunske obitelji. Dodaje da je Srbin i ne boji se nikoga jer istina o stradanju Hrvata ovdje se mora čuti.

Ovaj čovjek je pristao govoriti. Koliko će Hrvata i „jugoslovenskih katolika“ biti u Zemunu poslije ovog popisa ostaje pitanje. A Dunav pored Zemuna i dalje teče i šuti kao neki Zemunci.

Tekst i snimak: BORIS ČAVAR

BANDITIZAM DRŽAVNOG TIP

Prošli izbori su alarmantni za bandu na vlasti, jer vide da u Vojvodini nisu poželjni

Nenad Čanak, predsjednik Lige socijal-demokrata Vojvodine/Jugoslavije rođen je 2. studenog 1959. u Pančevu. Od svoje treće godine živi u Novom Sadu gdje je i završio Ekonomski fakultet i srednju Muzičku školu. Godinama je bio profesionalni muzičar da bi se zaposlio u „Naftagas-prometu” kao rukovodilac službe marketinga u Odsjeku za vanjsku trgovinu. Najuža struka su mu marketing i računari. Od siječnja ove godine radi kao direktor marketinga u YUTEL-u.

Glas ravnice: Gospodine Čanak, kako Vi vidite današnju političku situaciju u Jugoslaviji?

Nenad Čanak: Situaciju u zemlji možemo okarakterisati kao porođajne grčeve s jedne i agoniju s druge strane. U Sloveniji i Hrvatskoj je opozicija ubedljivo pobedila i one i predstavljaju porođajne grčeve nekakvog novog društva. Ipak, mislim da se aktualne vlasti neće održati, činjenicom da nisu sa dovoljno spremnosti dočekale novonastalo stanje, što i nije bilo za očekivati jer su od početka bile izložene pritiscima. S druge strane, u Srbiji je jedna ortodoksna, nacionalsocijalistička vlast gde ja moram skrenuti pažnju cenjenom čitalaštvu: opasna je stvar misliti da su Srbi komunisti! To nije tačno. U Srbiji su na vlasti nacional-socijalisti, tj. nacisti zato što su oni nasledili komunističku hijerarhiju i postavku vlasti, a zanemarili komunističku ideologiju. Nju su (komunističku ideologiju) „isfilovali” nacionalnom komponentom gde i onda imamo najtragičniju kombinaciju — nacizam. U samoj Vojvodini je marionetski režim, postavljen od okupacionih nacističkih vlasti iz Srbije koji mi odavde ne možemo srušiti ovog trenutka činjenicom da ih mi nismo ni postavili, a još u Vojvodini ne postoji dovoljna artikulacija za njenu samobitnost. Tako je Vojvodina, u ovom trenutku u najtragičnijem položaju od svih delova Jugoslavije baš zbog toga što je ona najviše izneverena krahom jugoslovenskog koncepta kakav je do sada bio, i s druge strane, jer jedina nije imala rezervno rešenje.

Glas ravnice: Kakvo je Vaše viđenje u vezi sa međunacionalnim odnosima u Jugoslaviji?

Nenad Čanak: Međunacionalni odnosi su karta za prikrivanje režimske nesposobnosti. To je uvek tako. Kada se pojavi pitanje socijalnih tenzija, onda slab i loš režim beži u međunacionalni konflikt. Pošto je režim u Srbiji, najblaže rečeno, veoma uzdrman on mora da ide u tragična naoblčja: provociranja apsolutno nasilničkog ponašanja Srba, ne Srba u smislu srpskog naroda, nego onih poslušnika režima u Srbiji koji mu služe kao večito pokriće za njegovu samovolju i zločinačko delovanje. Jer, ako pogledamo šta je urađeno na Kosovu, koje je godinama bilo „večna karta” za pokrivanje svih promašaja, videćemo da se ta karta istrošila i oni su jednostavno pustili te ljude na milost i nemilost. Već odavno imamo pogoršane međunacionalne odnose koje su, de facto, većim delom oni prouzročili. Kada

Snimio: Z. Sudarević

Nenad Čanak

kažem „oni” mislim na režim u Srbiji, a nikako na srpski narod. Ista je stvar sa Kninom, Bosnom, Slavonijom. . .

Glas ravnice: Kako tumačite odnos „pravih” Vojvodana i onih koji su došli ovdje nakon rata?

Nenad Čanak: To je staro pitanje: odnos kolonista i Vojvodana starosedelaca. Po našem načinu razmišljanja (LSV-J), mi ne priznajemo razliku između starosedelaca i kolonista, jer svi su kolonisti — neko je nekad ovde došao. Ali, postoji oštra razlika između kolonista i kolonizatora. Svi smo mi kolonisti. Ali, kolonisti čiji su preci došli da tu nađu svoj novi dom i okruženje u koje su došli da ostanu i da se uključe i uklope u tradicionalno dobre međunacionalne odnose. Međutim, postoji jedan segment kolonizatora koji je, de facto, produkt potpuno drugačijeg načina razmišljanja. Primera radi, nikada u Vojvodini nije bilo četnika. Nekada, još za vreme rata, su ih zvali „dikani” i već na Savi ih diferencirali. Ali sada vi imate u Pazovi apsolutno jezgro četničije. Otkuda to? To su najštetnije stvari koje u Vojvodini mogu da se dese. Bilo kakva nacionalna isključivost neće proizvesti tako tragične posledice u etnički čistim sredinama kao u nacionalno mešovitim. A Vojvodina je jedna od najmešovitijih sredina u svetu. Zbog toga se u Vojvodini mora pristupiti potpuno drugim rešenjima u pogledu nacionalnih odnosa. Pre svega, nema „naroda”, „narodnosti”, „nacionalnih manjina”, „etničkih grupa”. Nego, svi su narodi—manje ili više brojni. Dakle, svi imaju

ista prava. A ta prava potiču iz jednakih građanskih prava svih građana Vojvodine, pa se onda iz individualnih prava svakog pojedinca izvlače kolektivna, kako etničkih, tako i interesnih i svakih drugih skupina. I to je jedini put na kome Vojvodina zaista može da funkcioniše.

Glas ravnice: Kakve su Vaše konkretne zamjerke vladajućoj stranci?

Nenad Čanak: Razlika između partije i bande je u tome što partija ima program koga se drži, statut koga se drži, ima članstvo koje joj je pristupilo zbog programa i ima vođstvo koje je izabrano od strane članstva demokratskim putem i koje sprovodi zadate programske zadatke.

Banda je ona organizacija koja ima programe a ne drži ga se ili ga čak i nema, kojoj je jedini statut „pravo jačega” kroz spletke, prevare, obmane, laži. . . krađe; koja nema članstvo drugačije nego nasilno prevarom kroz okupirane i uzurpirane državne organe, u smislu državne televizije, državnog radija, državnih novina, obmanulo ljude i sateralo ih u tor, a vođstvo te bande u ovom slučaju na vlasti, jednostavno niko nije izabrao, što se moglo i videti činjenicom da je na osnivačkom kongresu te iste partije bilo 1200 delegata u vreme kad nije postojao Zakon o strankama. Dakle, ta je stranka napravljena neustavno, jer je grubo narušila postojeći Ustav tog trenutka, ukidajući dve ustavne kategorije. Jer po Ustavu iz 1974. je bilo pet društveno-političkih organizacija: SSRNJ, SKJ, SSOJ, SUBNOR i Sindikat. Oni su ukinuli dve organizacije, preuzeli tj. u ovom slučaju ukrali imovinu soc. saveza kao najšireg fronta svih radnih ljudi, a nisu svi radni ljudi ušli u tu partiju, i preuzeli novac i vlast. Jedino čega su se odrekli je odgovornost za ranije postupke. To je najobičniji banditizam državnoga tipa. (To je prvo) Drugo: ta partija, koja je prevarama, ucenama, obmanama i svim ostalim mafijaškim metodama okupirala Srbiju, pretvorila je u svoju kasarnu, i naterala je u rat sa svima, uključujući i sa samom sobom jednostavno je odgovorna za sve one ljudske žrtve koje je njen režim donco. Sada se govori o ovih nekoliko tragičnih žrtava 9. marta u Beogradu, govori se o tragičnim žrtvama na Plitvicama, ali vas moram podsetiti da je stotine i stotine albanskih mladića i devojaka platilo glavom taj isti režim. I sramota je svih nas što smo se toga tek sada setili. Jer, da bi se zaštitila svoja prava, mora se čuvati tuda. A Albanci su na Kosovu

svedeni u aparthejdski položaj niže rase kao što to obično sve nacističke vlasti izmisle. Treće: zameram toj organizaciji što je potpuno uništila ekonomski sistem Srbije zasnivajući ga i dalje na suludim izmišljotinama jednog ranijeg režima za koje je možda i postojalo neko opravdanje, ali je ono postalo anahrono i očigledno štetno. Zašto se nastavlja sa tom zabludom? Pa zbog toga što u iole objektivno prirodnim uslovima privređivanja, ta i takva organizacija nema mesta jer se ona drži isključivo na spletkama i lažima. A laž i spletke ne funkcionišu u tržišnoj ekonomiji. Oni su taj isti sistem zasnovali na nastavku hijerarhije vlasti koja je imala, najblaže rečeno, izuzetno veliki uticaj na privredu i iz toga crpe sredstva za svoj rad. Znači, oni pljačkaju državu Srbiju sa njenim pokrajinama. Dalje, ta ista organizacija je napravila grubi zločin prema svim ljudima u zemlji razbivši Jugoslaviju, jer je njen koncept „Memoranduma” SANU i on je apsolutno kriv za stanje u kom se sada nalazimo. Glupo je pričati o tome ko je počeo. Ovog trenutka je SPS i njen führer, Slobodan Milošević sa svojim göbelsima Mitovićem i Minovićem i sa svojim eichmanom gospodinom Bogdanovićem su ljudi za koje se u najkraćem mogućem roku mora organizovati „nürnbergski proces”.

Glas ravnice: Popis i šifra „028”

Nenad Čanak: Ja o ovom popisu ne bih mnogo govorio. To je najobičnija policijska spletko da se napravi „panjugoslovenska kartoteka” svih građana Jugoslavije da bi se sutra moglo, prema rezultatima popisa iz oblasti kojih se dočepaju vlasti, progoniti neistomišljenici. Zbog takvog i sličnog popisa, koji je napravljen u Nemačkoj pred rat jedva je 1600 Jevreja doživelo kraj rata jer su svi bili popisani. Zbog toga smo mi apelovali da se na popisu ne učestvuje, jer će se i tako morati raditi novi koji će biti bolje napravljen, koji će zaista biti civilizacijska tvorevina, a ne jedan suludi projekat u kojem se očekuje da se još, koliko sutra, brije glava i tetovira matični broj na levu podlakticu. Što se šifre „028” tiče mogu reći da je ona smišljena da se što više etnički manje brojne skupine podvede naknadno pod „ostalo” da bi se time uništilo glavno bogatstvo Vojvodine — višenacionalnost.

Glas ravnice: Jednom prilikom ste izjavili da je Vojvodina pljačkana, da je njen gospodarski razvoj u sporom padu još od 1918. godine pa do danas.

Nenad Čanak: Od 1918. Vojvodina je pljačkana stoga što je bila razvijenija pa se dohodak prelivao u manje razvijene sredine. Tako je možda i moralo biti. Neću u to da ulazim. Posle II svetskog rata je isto tako zadesila tragična sudbina. Dokaz je da su se demontirale ne samo čitave fabrike, nego čak i čitave pruge i odnošene su u druge krajeve zemlje. Ali čak i to da zaboravimo. Međutim, kada je 1988. pučem srušeno legalno, ne legitimno rukovodstvo Vojvodine, nizom neprincipijelnosti Vojvodina je dovedena od istorijske pokrajine do anonimne severne pokrajine bez ikakvih ingerencija, bez teritorija, bez ičega. Iznutra se jako radi na njenom cepanju, pre svega podjarujući nacionalnu netrpeljivost. Na ekonomiju se to tako reperku-

je da su sve veće firme centralizovane, da je novac izvučen iz Vojvodine, a insistiranje na agraru, koje se sad prvi put čuje iz Srbije posle 45 godina, je još jedna gnusna obmana, u najboljoj tradiciji laži i prevara te organizacije zbog toga što se previđa jedna notorna činjenica: nema dobrog agrara bez jake industrije. Insistiranje na agraru je, de facto, pokušaj svođenja Vojvodine posle ukidanja njenih institucija, uključujući i Univerzitet na čemu se sada radi, ukidanju privatne inicijative (jer je gospodin Božović pre desetak dana pozvao predsednika Vrhovnog suda Vojvodine i naredio mu da se za svaku privatnu firmu u Vojvodini nađe neki kriminal, a ako ga nema da se izmisli) na špajz i provinciju. Zato se industrija treba razvijati u Vojvodini, jer će industrija biti finansijska podloga za razvoj agrara jer su Vojvodani vredni ljudi.

Glas ravnice: U posljednje vrijeme dosta se govori o tome da će se zemlja, koja je nakon rata oduzeta, vratiti nazad vlasnicima.

Nenad Čanak: To je još jedna prevara. Pa nije zemlja novci pa da se našampa kol'ko kome treba u staroj dobroj tradiciji režima u Srbiji. A čija je? Onda se mora povući jedna vremenska granica do koje se ide unazad. Ako se vratimo samo 50 g. unazad postavlja se pitanje šta ćemo sa stotinama hiljada doseljenika u Vojvodinu? Šta ćemo sa par stotina hiljada genocidno iseljenih Nemaca iz Vojvodine? Jer, kao što ne postoji kolektivno pravo, tako ne postoji ni kolektivni greh. Svako je odgovoran za ono što je uradio, ali je odgovoran imenom i prezimenom, a ne nacionalnom pripadnošću. Ne mogu Srbi biti krivi za zločine Slobodana Miloševića. Tako ne mogu ni Nemci biti odgovorni za zločine Adolfa Hitlera, kao ni Mađari za zlodela Horti Miklosa. Ako se krene tim putem onda se moraju svi procesi koji su vođeni nad Nemcima ponovo održati i ustanoviti stanje stvari. I onda će se ustanoviti da ipak jedan broj tih ljudi nije bio kriv, nego su bili genocidno iseljeni i njima se onda, po toj logici, mora vratiti zemlja. Ako se njima vrati zemlja, šta ćemo sa ljudima koji su se u međuvremenu naselili i žive na toj zemlji, kojima su se i izrodila deca na toj zemlji i koji više nemaju drugi zavičaj sem ovog? Šta ćemo sa PIK-ovima u kojima radi veliki broj ljudi? Vratite zemlju vlasnicima i oni (radnici) više nemaju hleb. Hoće li raditi na toj istoj zemlji za privatnike? To ja ne znam. Da li će se zemlja vraćati svakom, bez obzira da li će se njome baviti ili neće. Time će se trenutno kreirati jedan sloj koji će živeti od vlasništva, a ne od rada. Naravno, ja nemam ništa protiv, ali moram da upozorim da će to i ovako velike socijalne tenzije još više produbiti, a to aktualna stranka na vlasti ne može da iznese. I mislim da do vraćanja zemlje u ovom trenutku i pod ovim okolnostima ne može i neće doći.

Glas ravnice: Vaša procjena opozicije u Srbiji i Vojvodini?

Nenad Čanak: To su dve potpuno različite stvari. Opozicija u Srbiji naslanjajući se na srbijanski tradicionalizam i antikomunizam veoma dobro funkcioniše. Postoji jedna ideološka nerazvijenost tih teza, ali ona ima mogućnost mobilisanja mase do te mere da

to bude opasno za režim. U Vojvodini je situacija potpuno druga. Prvo, u Vojvodini nije normalna situacija jer je pod okupacijom. Pošto je to tako, neozbiljno je misliti da se bilo kakav politički život može voditi u normalnim okvirima. Režim u Vojvodini niko nije postavio. On se sam postavio. Samim tim se on ne može srušiti parlamentarnim putem i mirnodopskim sredstvima. A opozicija u Vojvodini, bogu hvala, nije spremna na vanparlamentarne oblike borbe, jer to nije ni u mentalitetu ni u tradiciji ovdašnjeg življa. I zbog toga je Vojvodina veoma ukleštena i ja mislim da su prošli izbori veoma alarmantni za tu bandu na vlasti jer vide da ovde nisu poželjni. Zbog toga se i oteže sa bilo kakvim izborima u Vojvodini, jer bi bilo kakvi izbori za njih bili apsolutno poražavajući. Ovo prvi put govorim: nije hrabrost, ni poštenje kad organizuje poštene izbore nego je to mudrost. Da su izbori bili poštene, pa ako je preko 60% Vojvodana glasalo za opoziciju, a opozicija dobila jedva 30% poslanika onda znači da ti izbori nisu legitimni. Bolje bi bilo SPS-u da je u tom trenutku išao na poštene izbore, pa makar ne dobio skupštinsku većinu jer bi oni bili legitimni i podelili bi odgovornost onako kakva je narodna volja. A ovako su oni najobičniji uzurpatori i ne zaslužuju da odu parlamentarnim putem jer bi time i ta banda bila stavljena u ravan ostalih normalnih političkih organizacija. Onog momenta kada padne režim u Srbiji, SPS je mrtva stranka! Zauvek. Vidite, tu su stranke u Sloveniji i Hrvatskoj bile mudre. U Srbiji ne. Mene ne plaši ishod — Jugoslavija će postojati. Srbija će biti demokratska, Vojvodina će biti slobodna i autonomna. Mene plaši cena koja će se morati platiti za to.

Glas ravnice: Da li i LSV-J ima, kao DSHV, podružnice, članstvo, osnivačkih skupština?

Nenad Čanak: Ima. Međutim, mi ne pravimo osnivačke skupštine kao DSHV zbog toga što je naša organizacija nadnacionalna i izložena ozbiljnom šikaniranju u ovom periodu nacionalnih ludila. Stoga je naše članstvo jednim delom u ilegali. Mi jednostavno delujemo iznutra. I mnoge stvari koje se događaju su posledica našeg delovanja. Imamo, u Vojvodini, u velikom broju mesta naše organizacije, ali to ne volimo da obnarodujemo zbog našeg članstva, jer su najproganjaniji. Onog momenta kada se DSHV pojavi sa neakvom inicijativom, to režim može, već stvorenom svešću i okupiranim medijima da otpiše kao „hrvatsku zabludu”, kominternovsku, islamsku, vatikansku. . . A kada se pojavi jedna nadnacionalna organizacija, kao što je naša, onda oni ne mogu na to da odgovore. I zbog toga oni nas proglašavaju „ovim” ili „onim”. Što ništa ne znači. Recimo „autonomaši” — reč koja ništa ne znači ali je etiketa.

Glas ravnice: Gospodine Čanak, što biste poručili našim čitateljima?

Nenad Čanak: Čuvajte i brinite o svojim komšijama. Jer oni su ono što će vam ostati i kada sve prođe. A niko vas drugi ne može ni pomoći, ni zaštititi do vaših komšija.

Interview vodio: Zlatko Romić

FARSA JEDNOPARTIJSKE SKUPŠTINE

U MZ Plavna dana 22. III 1991. god. održan je „zbor građana” na kome su predloženi kandidati za skupštinu i izvršni savjet MZ. Učinjeno je to na inicijativu Izvršnog saveta SO Bač sa namjerom da ukinu privremene mjere koje su na snazi od 10. X 1990. god., a uvedene su protuzakonito zbog „formiranja jednonacionalne stranke koja je stvorena po nacionalnom ključu” — kako stoji u službenom obrazloženju odluke koju je potpisao sada već umirovljeni društveni pravobranilac samoupravljanja općine Bač gospodin Mladen Kopanja.

Prethodno je od strane organa SO Bač odbijen zahtjev podružnice DSHV—Plavna, kojim je tražena obustava izbora i vraćanje legalnih organa upravljanja MZ, te odgovornost onih koji su učestvovali u uvođenju privremenih mjera.

„Zbor građana” koji je sazvaio „privremeni organ upravljanja MZ” bojkotiran je od strane ogromne većine građana Plavne. Ukupno je bilo prisutno oko 90—100 osoba od kojih preko 90% članova SPS-a. Delegati koji su predlagani „birani” su sa 15—20, najviše 30 glasova „za” dok ostali prisutni nisu dizali ruke ni „za” ni „protiv” niti su se izjašnjavali kao uzdržani. To nije ni malo zabrinjavalo radno predsjedništvo koje se sastojalo također od članova SPS-a. Na „zboru građana” nije utvrđen kvorum, niti su brojani glasovi. Nije smetalo ni to što su „izabrani” kandidati od kojih su mnogi imali vodeću ulogu u narušavanju međunacionalnih odnosa i širenju svakovrsnih laži i dezinformacija, a protiv nekih od njih su čak podnošene prijave zbog toga organima SUP Bač.

Farsa „izbora” dovedena je do kraja u prisustvu predsjednika SO Bač gosp. Marinka Antonića i predsjednika DPV općine Bač gosp. Milenka Bobića. Pri tome treba napomenuti da pomenuti funkcionari SO Bač nisu odgovorili na pitanja građana koja su postavljena na kraju skupa, a glasila su:

1. Zbog čega su građani MZ Plavna onemogućavani da po svojoj slobodnoj volji pristupe DSHV-u?
2. Zašto su uvedene privremene mjere u MZ i tko će odgovarati zbog toga?
3. Zbog čega je od strane organa SO Bač i pojedinaca, DSHV okarakteriziran kao „uzročnik razbijanja međunacionalnih odnosa” kad za to nije bilo razloga?

Umjesto odgovora na ova pitanja, prisutni funkcionari SO Bač „efektno” su skretali na druge teme (pitanje uvođenja telefona, bunari za vodu i sl.).

Mjesna zajednica Plavna dobila je gotovo čistu jednostranačku SPS skupštinu i isti takav Izvršni savjet, sa izuzetkom 2—3 „neutralna” građanina.

Zbog svega što se desilo, DSHV podružnica Plavna, uputila je priopćenje za javnost građanina SO Bač gdje je iznela dio ovih problema.

Ostaje činjenica da je ponovo, po tko zna koji put, manipulacijom volja manjine naturena većini. Do kada će ići tako, ostaje da se vidi. Bit će također zanimljivo pratiti rad organa MZ „izabranih” 22. III, te vidjeti koliki stupanj suradnje će ostvariti sa građanima koje su koliko jučer nazivali: ustaše, koljači, tuđmanovci itd.

Još zanimljivije će biti da se vidi kako će isti proći na višestranačkim izborima gdje će svi građani bez obzira na političku i nacionalnu pripadnost imati priliku iskazati svoju volju.

To što su mnogi ugledni građani Plavne odbili glatko candidature za te i takve organe MZ i što su čak i neki dojučerašnji poltroni (kako Hrvati tako i Srbi) otkazali poslušnost „opštinskim ocima” zamolivši da se oslobode „u ovom mandatu” za DSHV je ipak neki pokazatelj. Sve smo više uvjereni da ipak počinju puhati neki novi vjetrovi koji polako ali sigurno talasaju žabokrečinu koja se taložila više od 45 godina.

Na kraju ovog izvješća, želimo toplo pozdraviti sve članove i simpatizere DSHV širom Vojvodine i zaželiti svima plodan i uspješan rad, sa vjerom da nećemo posustati u stvaranju boljeg, pravednijeg i slobodnijeg društva u kome će i oni, do jučer „nepodobni”, imati svoje mjesto.

ŽIVJELI

U Plavni 25. ožujka 1991. god.

PODRUŽNICA DSHV
PLAVNA

MORAL I ČAST JEDNOG DRUGA?

Naravno, ponovo u glasilu DSHV-a oglašava se moja malenkost. Razlog ovoga javljanja, nije da svojim imenom i prezimenom iritiram druga Tonija Bedalova, niti da branim čast i djelo dr Ante Sekulića, koji se po istom Toniju drugu Bedalovu, uhvatio u „nečasnu igru” te ekvilibristički izjavljuje: da je za njega Bunjevac istoznačnica sa Hrvatom.

Djelo gospodina Sekulića, će se časno pošteno i argumentirano pred licem povijesti obraniti samo, i daleko bolje nego što bih ja to znao i umio, a pogotovu od niskih i uvredljivih „argumentata” jednog druga Bedalova.

No, postavljam nekoliko pitanja drugu Bedalovu, mada me odgovor na njih ne zanima, jer bi prevashodno morao biti iz domena savjesti i morala, a slutim, da su to za neke, već odavno apstraktne kategorije.

Pa stoga samo pitam, po čemu je to, dr A. Sekulić, pristao na nečasnu igru, dajući interview ovome glasilu? Zar bi se nakon višegodišnjeg napornog i temeljnog istraživanja i pisanja o povijesti Bunjevaca, a u čijoj knjizi o tom pitanju je dr Tome Vereš napisao da predstavlja prvu „Bunjevačku summu”, morao u ime nekog SPS-instant morala odreći i činjenica i vlastitog ubeđenja, kako bi sačuvao svoju čast? Misli li, Toni drug Bedalov, da je časno tražiti za Bunjevce, posebnu „šifru”, i kroz usta lidera subotičkih socijalista, drugarice Ane Prčić, obećati im, da neće otići u „ostale”. A da bi ipak, svojim izjašnjavanjem za „šifru” povijesno se opredijelili i bili na koncu popisa svrstani u rubriku „ostali”, zajedno sa recimo nedužnim Egipćanima. No, to je njihovo individualno pravo i kolektivni izbor i u skladu je sa „časnim” namjerama SPS-a.

Nerazumljivo mi je, i što drug Toni Bedalov, tako povišeno reagira na pojavu mog imena i prezimena u ovom glasilu. Vjerovatno smatra, da nije baš časno u jedinstvenoj Srbiji, osjećati se i izjašnjavati kao Hrvat, a vjerovatno mu je i nepojmljivo, kako još nisam postao Sekeljić, nego uporno poput Buridanova magarca inzistiram na onom što jesam?

Vojislav Sekelj

Bunjevcima koji misle da nisu Hrvati

Obraćamo se prvotno onom Bunjercu ili Šokcu koji se ujedno ne osjeća i Hrvatom. Sigurno je da ova tri faksimila ne mogu biti predmetom iole ozbiljnije raspre o podrijetlu ili pripadnosti Bunjevaca hrvatskom narodu. O tome se može pročitati u mnogobrojnim povijesnim spisima, aktima, dijelovima ili čak cijelim knjigama nadalje studijama, rasprama i „raspravama” i uvijek naći nešto „pro” ili „contra” niječući, dakako, ono što nam ne odgovara.

Svjestan sam da će ovaj članak samo još više očvrstnuti veći dio naših neistomišljenika, jer kod ovakvih pitanja srce je, na kraju, najčešće presudno kod iznalaženja i donošenja stavova. Ali, ukoliko nekoga od vas ponukamo na razmišljanje onda će to biti na dobrobit sviju bez obzira kakav ishod na kraju bio.

Vaš je stav da se ne osjećate Hrvatom i to moramo poštivati. Pa ipak, postavio bih Vam nekoliko pitanja.

IZOSTALA USKRŠNJA ČESTITKA

Drago nam je što su „Subotičke novine”, u broju od 29. III o.g., u rubrici „Običaji”, u članku „Od muka do velikog zvona”, skromno obradili temu o Uskrsu. Koliko su nas obradovali još više su nas razočarali što nam taj blagdan nisu i čestitali, kako je to uobičajeno u demokratskim i kulturnim sredinama — kamo i mi pripadamo. Nečestitanjem su nas vjernike doveli u dvoumljenje: ne mogu se okaniti dosadašnjeg omalovažavajućeg odnosa prema nama ili su pak za javno čestitanje trebali od nekoga dobiti suglasnost? U svakom slučaju to ne služi na čast „Subotičkim novinama”.

U istom članku, piscu A. M., zamjeramo što se nije koristio izrazima koje katolici koriste u ovakvim prilikama. Mi Isusa zovemo Isus Krist, a ne Isus Hristos; za nas je Uskrs blagdan uskrsnuća Isusa Krista, a ne „vaskrsenje” (valja „voskresenje”) Isusa Hristosa.

Alojzije Stantić

Broj 6. U Subotici Lijepa 16. 1907. God. XXIV.

NEVEN

ZABAVNO-POUCNI MISECNIK ZA BUNJEVCE I ŠOKCE

PRIDPLATA: na čitavo ... na pol ...

Knjževnost

— Pod imenom Hrvatska Mladost ... koja su izdali g. Franjo Sudarević, Rudolfo Madjer i Josip Žerav. Knjiga je puna krásni pjesnica i pripovjetka sa slikama. Ovo malo djelo najtoplije preporučujemo našim bunjevačkim roditeljima, da ga nabave za svoju djecu. Jer kod nas je i tako velika oškodica u lijepom i poučnom štivu. Te i nam dica u školama nauče ništa na svojem materinjskom jeziku, to nam je roditeljska dužnost, da jim nabavimo valjani hrvatski knjiga, da jim se tako lakše omili knjiga i čitanje, koje će im biti milo. Jer ko više i radije čita, taj više nauči, a ko više znanja steče, taj i materijalno lakše i bolje može napridovati. — Za to poštuju dobro knjigu. Ovoj knjizi je cina 1 kruna, dobiva se kod izdavalca. Ako bi se nakupilo više primeraka to će naručbu obaviti i naše uredništvo lista. Knjige se dobivaju kod izdavalca: Franje Sudarević Ošiek dolnji grad Rudolfo Franjin Magjer Štjivro-Sevci z. p. Dolnji Miholjac, Josip Žerav Vrpolje.

God. I. U Kalači 1870. Ožuj. 19 Br. I.

NEDJELJNI VJESNIK 24. OŽUJKA 1991.

Dilasa:

Kako smo crtali granice

Ipak, Armija se uvijek poziva na sprečavanje građanskog rata, kao i na očuvanje granica. Pitali smo Milovana Dilasa da nam kaže kako su nastale današnje granice među republikama: „Nakon rata sve su granice, osim Vojvodine, odmah iscrtane. Samo je za Vojvodinu određena komisija kojoj sam ja bio na čelu. Iz Hrvatske je bio Vicko Krstulović. Mi smo tada sjeli u džip i od sela do sela, adekvatno većinskom stanovništvu određivali koje će selo u Vojvodinu, a koje u Hrvatsku. Problema smo imali samo s lokom koji kao slijepo crijevo ulazi u Vojvodinu, ali tamo je većina Hrvata. Nadalje, i Vukovar je bio problematičan, ali budući da u samom gradu većinu čine Hrvati povodili smo se logikom sre-

skog centra, pa smo Vukovar smjestili u Hrvatsku. S bunjevcima koji su Hrvati, iako ih u Srbiji danas neki političari podvode pod Srbe, stvar je bila prilično komplicirana. Ako bi ih smjestili u Hrvatsku, zagrabili bismo veliki dio, da tako kažem srpskog tkiva sve do Sombora. Da ne pravimo probleme, odlučili smo da granica ide Dunavom. Politički vrh je prihvatio naš izvještaj, čime se anulirao Hebrangov zahtjev da Hrvatska bude skroz do Zemuna. Problem granica danas kao jedan od najčešće spominjanih ponukao nas je da gospodina Dilasa upitamo misli li on da su one takve kakve jesu, idealne. „Naravno da nisu, ali ni vrijeme u kojem bi neki da ih mijenjaju nije idealno za to. Postavljati danas pitanje granica nužno vodi u građanski rat. Upravo zbog toga mislim da je Vuk Drasković bio taj koji je prvi iskopao ratnu sjekiru u zemlji. Dokle god Jugoslavija ne postane liberalna i uistinu demokratska država taj se problem ne može rješavati bez oružanih sukoba.”

Složiti se možemo da smo se, najvećim dijelom, u ove krajeve (tzv. Bajski trokut-trougao) naselili pred više od 300 godina. Kažu, a tako i svugdje piše da nam je prapostojbina zapadna Hercegovina, Dalmacija i Lika. Tamo i danas postoje Bunjevci i na to su, kao i mi, ponosni, ali mi nije poznato da se izjašnjavaju drugačije nego Hrvati. Otkud to?

Tvrdite da su nam jezik, običaji, kultura... posve različiti od onih, hrvatskih. A znate li možda, da li postoji univerzalni oblik hrvatskog jezika, nošnje ili pjesme? Da li su možda Hrvati u Slavoniji pravi, ili oni koji govore kajkavskim narječjem, Dalmatinci, žitelji Istre, Gradišća...?

I da se zadržimo malo na jeziku.

Znate li, da su temelji današnjem književnom hrvatskom jeziku (hrvatskosrpskom, hrvatskom ili srpskom, zapadnoj varijanti itd.) konačno udareni 1850. godine u Beču? Znate li, da su se mnogi kajkavci, čakavci i štokavci odrekli svojih narodnih govora u korist jednog novog, gotovo umjetno stvorenog jezika koji je polako, ali sigurno ulazio u duh hrvatskog čovjeka, koji se u njemu odomaćio i kojim se danas govori i piše.

Tko su „protivnici” ovakvog stanja?

Oni koji se ne mogu ili se ne znaju u dovoljnoj mjeri služiti književnim jezikom. Dva su osnovna razloga za to. Prvi, koji je najvećim dijelom izražen, leži u činjenici u nedovoljnoj naobrazbi i poznavanjem samo dijalekatskog oblika kao materinjeg jezika. Drugi je razlog tomu što se ne tako mali broj Hrvata nalazi raseljen van granica matične domovine, u tzv. dijaspori, ili pak kao iseljenici.

Ako se već toliko razlikujemo od Hrvata otkud toliko sličnosti ili pak, istovjetnosti u govoru onih Bunjevaca koji su ostali u svojim „bunjama”, kod „rike Bune” i koji bi se vjerojatno „bunili” da ih se svrsta u

okvire jedne male etničke skupine kakva ćete vi postati?

Znate li možda odakle je svim Bunjevcima samo iz Subotice i okolice 1918. godine (prema popisu) palo na pamet izjasniti se kao Hrvat? A bilo ih je 72% (72.000) i ovdje su bili najbrojniji.

Taj se broj, istina, vremenom smanjivao, ali neka taj podatak govori o nama samima.

Otkud pridjev „hrvatski” u nazivima mnoštva institucija diljem teritorija gdje su naseljeni Bunjevci (Tavankut, Subotica, Sombor)?

Istina, i toga (99%) danas nema, ali neka i to govori o nama samima.

Nije li to možda asimilacija? Nisu li tako prošli mnogi narodi van granica svoje domovine? Primjerice: Slovenci u Koruškoj, Srbi u Mađarskoj ili Galipolju (Turska) i Hrvati u Mađarskoj, Rumunjskoj, Italiji...?

U Bosni postoji pogrdan naziv za Hrvate — „Šokci”. Otkud to?

Ne čini li vam se da ste nasjeli šifri 028?

Vjerujem da ćete imati svoje KUDOVE i da ćete i vi, kao i mi, igrati svoje igre. I šta ćete još dobiti?

Ma koliko se borili, ikavicu u školama (vjerojatno) nećete dobiti; i dalje ćete posvuda javno govoriti srpskohrvatskim (ili možda samo srpskim) jezikom, a pokoljenja će se u početku samo stidjeti (što je i sada slučaj) a kasnije i zaboraviti „divaniti” jer ih neće imati tko niti gdje tomu naučiti. Ako mislite da se maternji jezik čuva samo u obitelji — varate se. Možda ih baš Vi učite da se stide svog jezika ili čak podrijetla, jer je poželjnije „lepo se ponašati kad za stolom uzimaš hleb na nedeljnom ručku”, a prelo je npr.

I na kraju, gubitnici smo i vi i mi, jer su nas uspjeli razdijeliti na dvije-tri male cjeline, a vrijeme će već svoje učiniti.

Zlatko Romić

PRVI USPJEŠNI KONTAKT

Sot

Na zahtjev, koji je 19. II 1991. podružnica DSHV-„Sot” poslala Izvršnom savjetu MZ „Sot”, dobijen je 22. II 1991. pozitivan odgovor, a rješenje uručeno 18. III 1991.

Radi se o zahtjevu za dodjelu prostora za rad i sastanke podružnice DSHV-„Sot”.

Prostoriju smo dobili na korišćenje jednom tjedno, i to petkom u vrijeme od 19 do 22 sata. Ovo je prvi uspješan kontakt podružnice DSHV-„Sot” sa legalnom vlašću u mjestu.

Na taj način riješen je jedan od najvećih problema, jer do sada nismo mogli obezbijediti mjesto za rad.

Od 22. III 1991. počeli smo se sastajati, održavati sastanke i družiti u prostoriji u centru Sota (bivša „mala sala”, koju je do sada koristio Savez komunističara—Sot).

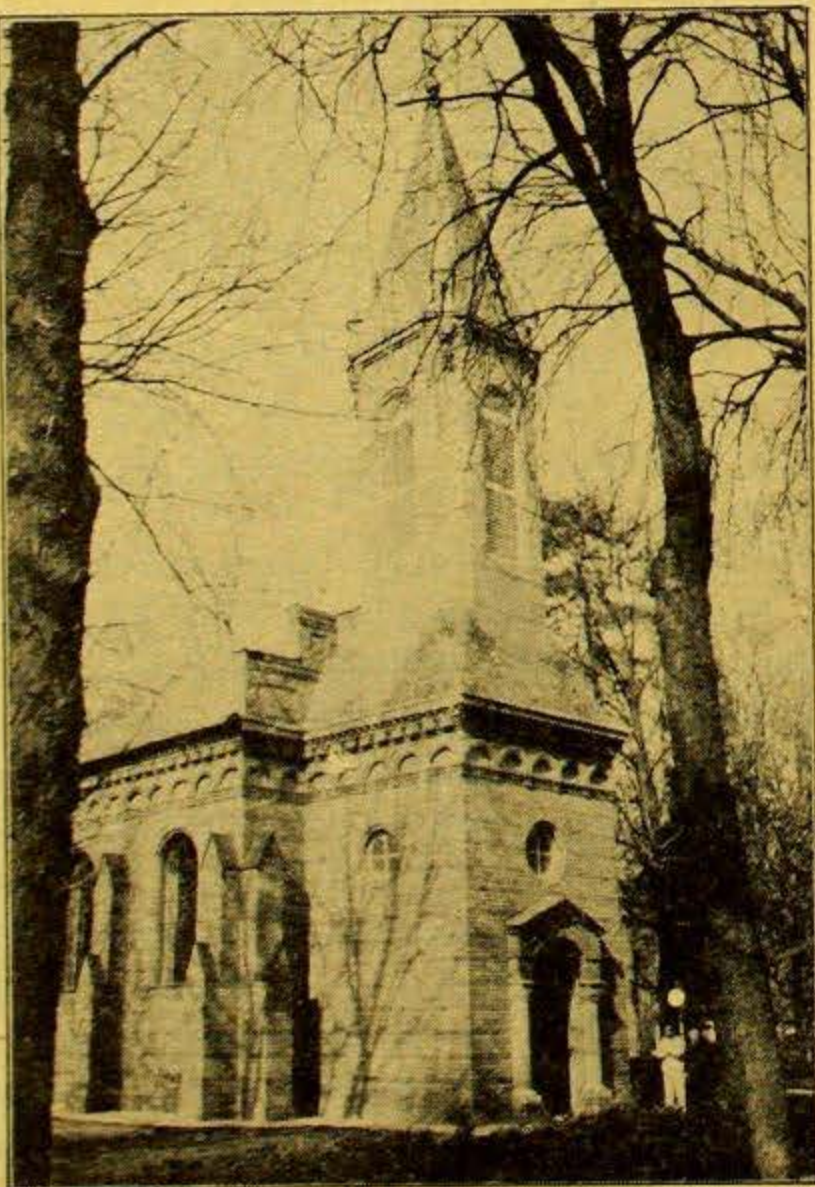
U klubu DSHV-a (kako smo ga nazivali) održavamo sjednice i razmjenjujemo iskustva (politička, kulturna i gospodarska).

I na ovaj način, preko „Glasa ravnice”, pozivamo sve ljude dobre volje iz Sota i okolice na zajedničko druženje i upoznavanje sa našim programima i ciljevima, svakog petka od 19 do 22 sata u maloj sali MZ „Sot” (klubu DSHV-a).

Živković Đorđe

OTVORENA KAPELA U GRADSKOJ BOLNICI U SUBOTICI

24. ožujka 1991. godine u 10 sati je msgr. Ivan Pénczes blagoslovio i predao bogoslužju ponovno kapelu sv. Elizabete u subotičkoj bolnici. Kapela je građena potkraj prošloga stoljeća, u tadašnjoj gradskoj bolnici. Služila je svojoj svrsi

sve do 1956. godine kada se bez obrazloženja na vratima kapele našao lokot i pristup kapeli je bio zabranjen sve do naših dana. Tokom prošle godine prego-

vorima sa bolničkom upravom je postignut sporazum da se kapela ponovno osposobi za bogoslužje. Nakon temeljne restauracije (postavljanje novog krova, kompletnoga nutarnjega uređenja, postavljanja novog oltara) dovedena je do zavidne ljepote, te je danas jedan od najljepših molitvenih prostora u Subotici. Na blagoslovu kapele su bili prisutni dr Zvonimir Kiš, direktor Medicinskog centra, dr Rodoljub Đurić, direktor bolnice, s. Vukosava Zrnčić, te mnogi načelnici odjeljenja i bolničko osoblje.

Nakon blagoslova priređen je svečani prijem na kojem je govorio dr Zvonimir Kiš.

Na prijemu su sudjelovali mnogi svećenici Subotice, liječnici, bolničko osoblje i izvođači restauratorskih radova.

Opravdanost otvaranja kapele već se pokazala, jer od Uskrsa u kapeli se svakog dana održava sv. misa na kojoj sudjeluju pacijenti i bolničko osoblje u velikom broju.

Svete mise su nedjeljom prije podne u 10 sati, a radnim danima poslije podne u 16 sati.

Na kraju blagoslova vikar za pastoral preč. Andrija Kopilović je prenio ponudu Ordinarijata da se u dogovoru kapela daje na raspolaganje i Crkvama — Pravoslavnoj, Evangeličkoj i Reformiranoj, kada to njima zatreba, a uklapa se u režim bolnice.

A. K.

Uvijek željni materinje riječi

Hercegszántó (Santovo) 7. travnja 1991.

Mjesto Santovo nalazi se na domak jugoslavenske granice. Žitelji ovog mjesta dvije trećine su Mađžari a jedna trećina Hrvati—Šokci i Srbi. Šokci su katoličke vjere i kao takvi starosjedioci ovog mjesta. Davni preci današnjih Hrvata — Šokaca izgradili su sebi crkvu. Proteklih stoljeća svoju crkvu obnavljali su, renovirali. Sve do protekle godine u mjestu imali su svog dušobrižnika, svećenika, koji je govorio i hrvatskim jezikom. Pošto na teritoriju kaločke nadbiskupije nema dovoljno svećenika koji govore hrvatskim jezikom, santovčani su dobili dušobrižnika koji govori samo mađžarskim jezikom.

Naši Šokci primili su svećenika, s tim da će za najkraće vrijeme naučiti hrvatski jezik, ono najvažnije što se tiče bogoslužnja na svetoj misi. Propovijedi se i danas obavljaju na mađžarskom jeziku. Jedino kada im dođe svećenik iz Jugoslavije santovački vjernici imaju prilike slušati svetu misu na materinjem jeziku.

Nedavno je tako posjetio naše mjesto i održao svetu misu Isusovac otac Adam Periškić. Otac Adam je inače u mirovini, ali još i sada aktivno vrši službu u Tivtu. Inače otac Adam Periškić rodnom je iz Bačkog Monoštora, a u Santovu ima svoju rodbinu. Mještani Šokci, čuvši da će im doći svećenik iz Jugoslavije, svi skupa, mlado i staro, pohrlili su u crkvu. Slušajući birane riječi hrvatskog jezika, mnogima su i suze navrle na oči. Poslije služenja svete mise, otac Adam Periškić pohvalio je Santovčane u kakvom velikom broju prisustvuju svetoj misi. Izrazio je i svoje veliko zadovoljstvo lijepom pjevanju tokom svete mise.

U razgovoru poslije svete mise, prisutnim vjernicima obećao je da će u buduću češće navratiti u naše mjesto da ispuni želju vjernika koji su toliko željni materinje riječi.

Stipan Sabovljević

Nekoliko praktičnih savjeta poljoprivrednicima — proizvođačima hrane, pa i potrošačima hrane.

Nadolaze dani proljetnih radova, kako u ratarstvu i baštovanstvu, tako u voćarstvu i vinogradarstvu, pa zatim u stočarstvu, u mehanizaciji i drugim radovima, kako poljoprivrednika, tako i vikendaša. A svaki rad obično donosi i određene poteškoće, bilo materijalne, bilo tehničke, bilo zdravstvene.

Ovom prilikom će biti govora o nekim opasnostima i zaštiti zdravlja poljoprivrednika i njihovih članova u obitelji, a ujedno i potrošača hrane.

Rezultati analize o raznim nesrećama, bolestima pa i smrtnim slučajevima u poljoprivredi pokazuju, da broj nesreća nije mali. S obzirom da mnoge nevolje proizilaze iz sopstvene nepažnje ili neznanja, smatram, da svi trebamo više čitati, više slušati a time i više saznati koji to uzročnici i kakve posljedice nastupaju zbog čestih nepažnji i neznanja pri radu, pri upotrebi otrovnih sredstava, struje i drugih opasnosti. Dosadašnja praksa pokazuje, da se više brine i spašava ulnova loza ili voćka, nego što se ljudsko zdravlje čuva. Da bi se do maksimuma osiguralo zdravlje, odnosno smanjila opasnost od mnogih nevolja u polju, u podrumu, štalama i drugim prostorima i objektima, predlažem neke najvažnije mjere za razmišljanje odnosno za pridržavanje:

1. da svatko u stambenim zgradama, u dvorištu i stočarskim objektima održava čistoću i higijenu (da đubrivo nije blizu stambenih objekata, ni blizu bunara),
2. da se u slučaju pojave neke bolesti, kako odraslih, tako i djece, odmah zatraži liječnička pomoć (bjesnilo, slijevka i šap kod stoke, tifus kod ljudi i slično),
3. da svaka obitelj obavezno pripremi i drži najvažnija sredstva i pribor za pružanje prve hitne pomoći u slučaju pojave bolesti ili nesreće. To je priručna ljekarna, slično onoj u radnim prostorijama nekog obrtnika, ili u putničkom vozilu, a treba sadržati alkohol, vatu, zavoj, neki aspirin i slično.,
4. da se u kućanstvu redovno dobro održava električna mreža i priključci, plinski uređaji i slično, što može izazvati požar ili opasnost po zdravlje.
5. od vanjskih radova, koji zbog neznanja ili nepažnje mogu dovesti do nesreće ubraja se zaštita bilja, odnosno otrovna sredstva kojima se biljke zaštićuju od raznih parazita.

Za sigurnost i zaštitu sopstvenog i tuđeg zdravlja preporuča se prije i nakon prskanja ili zaprašivanja biljaka, sljedeće:

- da se prije upotrebe sredstava za zaštitu bilja, pročitaju uputstva, kako, kada i zašto se koriste.,
  - da se pri radu koriste radna odjela, zaštitne naočare, gumene cizme i rukavice. Ledna ili motorna prskalica mora biti ispravna,
  - da se prije prskanja obavijeste susjedi, da uklone pčele, a da ne diraju plodove određen broj dana (da ne „kradu“ djeca),
  - da se ostatak otrovnog sredstva ne baca (ne prosipa) blizu bunara i vikendice, odnosno vinogradarske kolibe ili stambenog objekta, nego da se iskopa dublja jama i tamo izlije ostatak sredstva.)
- Ambalaža od otrovnog sredstva (boca, ili najlonska vrećica ili kartonska kutija) ne smije se ostavljati na dohvata djece i ljudi, pa ni domaćih životinja ili divljači – dakle ne bacati po putu, u potok ili jezero i možda omogućiti trovanje.
- da se iz završetka prskanja obavezno prskač dobro opere sapunom, a eventualno i okupa (ako ima u blizini mogućnost), a odjeću i obuću da skloni za pranje.
  - da se subotom ili nedjeljom, kada se odlazi na odmor, na vikend, ne vrši prskanje, jer većina sredstava zadržava otrovnost po 8 ili 16 a neka i 30 dana, pa je igranje na travi ili upotreba plodova u tom razdoblju veoma opasna.
  - preporuča se vlasnicima voćnjaka, vinograda ili vrtova, da zbog prskanja (opasnosti od trovanja) ispišu na kapiji: Ne diraj! Voćke, odnosno povrće je prskano otrovima!
  - da se korisnici mineralnih gnojiva i herbicida također pridržavaju uputstava o načinu zaštite bilja, ali i čuvanju sopstvenog zdravlja i života. Smatram, da je na manjim površinama zdravlje koristiti motiku ili plug, nego herbicide, jer su opasnosti od trovanja i nevolja svedene na minimum. Dakle, ne treba zaboraviti i ovaj način borbe i uništavanja korova!
  - treba napomenuti, da se zaštita bilja (prskanje), rad sa traktorima i transportnim sredstvima, te drugim vozilima, zabranjuje u alkoholiziranom stanju, kao i maloljetnim osobama.
6. preporučljivo je, da se u stambenim i gospodarskim objektima drži za „ne daj bože“ uređaji za gašenje požara, a sve instalacije (električne, plinske i dr.) drže u ispravnom stanju,

7. ne bi bilo na odmet, da se na stambenim objektima postavi gromobran, jer i grom izaziva velike nevolje, požar, ubojstvo i druge nevolje.

Sve što je nabrojano čini većinu opasnosti po zdravlje, ali sigurno da postoje još neki elementi o kojima treba voditi računa, da se bilo gdje, bilo kada i bilo komu dogodi nevolja i nesreća.

I na kraju, preporuča se proizvođačima i potrošačima hrane, da stalno čitaju i slušaju predavanja kako je najefikasnije sačuvati sopstveno i tuđe zdravlje.

Ukoliko se jave određeni problemi, svatko se treba i može obratiti obližnjim stručnjacima, institucijama i poljoprivrednim stanicama, kako, kada i zašto to i to radi ili ne radi.

ing. Blaško Ivčić

MALI OGLASI

Hrvat, katolik (26) želio bi putem ovog oglasa upoznati osobu od 18–28, koja bi zajedno sa njim živila i radila (bila dobra domaćica). Živi na svom individualnom imanju. Dobro je situiran, ima kuću i auto. Vedre je i vesele naravi. Djevojka može biti i bez svog imetka, samo da je što se tiče ovog oglasa ozbiljna i iskrena. Momak je vrlo kućevan pravi domaćin, ide u crkvu, malo je punačak što ne predstavlja nikakve smetnje. Želi ubuduće živjeti ljepše i bolje u društvu dobre ženske osobe i stvoriti dobru katoličku obitelj.

Šifra: Sremac

Prodajem 400 bala slame.
Cijena: 25 dinara.
Prodajem 8 vagona kukuruza od lani.

Tel.: (022) 426-945.

„Glas ravnice” postaje pravi list

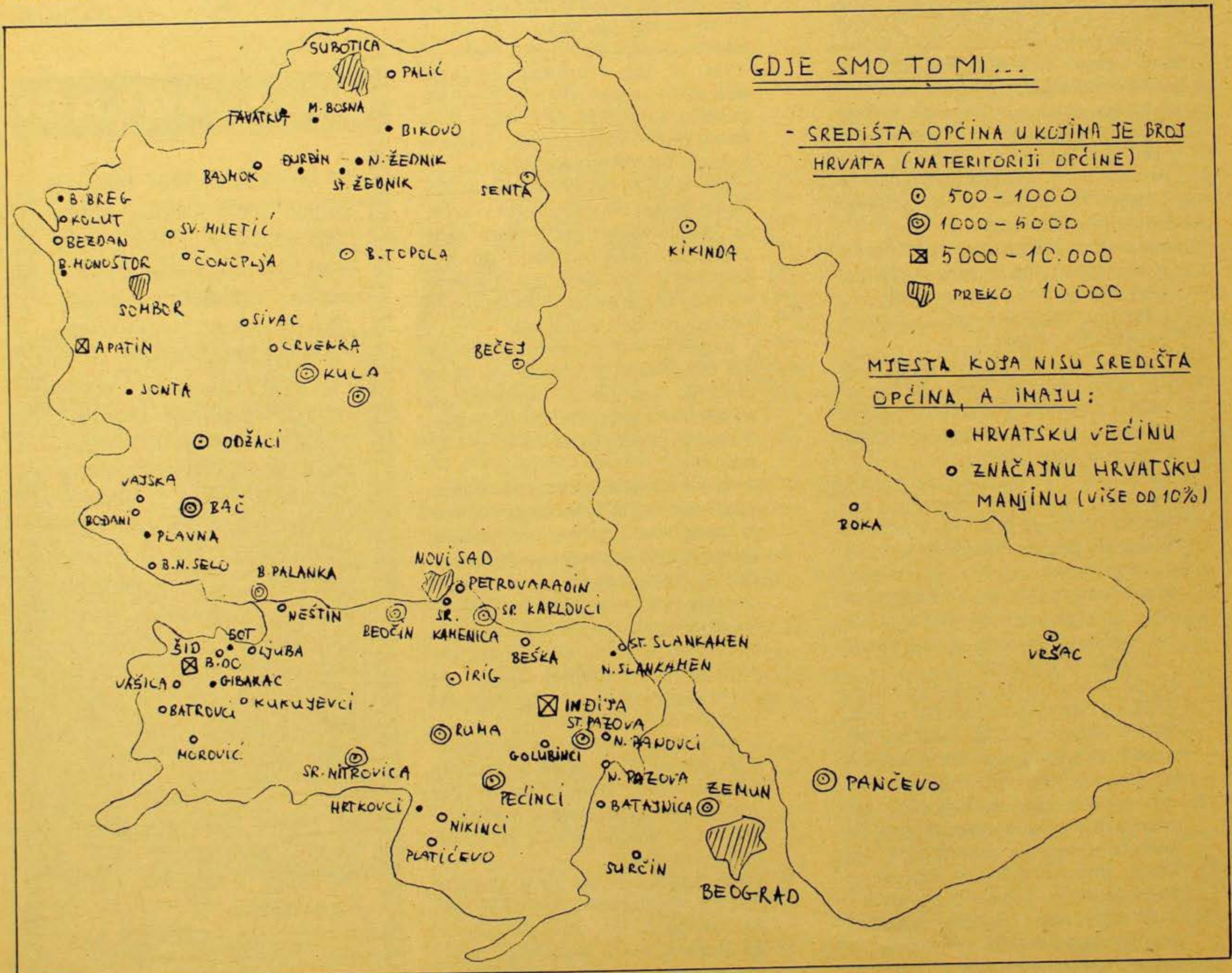
Javljam Vam se po drugi put. Prvo pismo ste mi objavili u „Glasu ravnice” br. 3. Zahvaljujem Vam na objavljivanju teksta „Lijepe naše” za šta sam Vas zamolio, a isto tako vidim da na naslovnim stranama brojeva objavljujete vinjetu u obliku hrvatskog pletenca (što sam takođe sugerisao), a što znatno doprinosi vizuelnom doživljaju lista. Takođe, dobro je to što ste izbacili ono „interni” i što „Glas ravnice” postaje pravi list. Nadalje, sadržaj je sve bolji, naročito mislim na rasprave koje objavljujete, a tiču se problema nacionalne svesti kod Hrvata u Vojvodini, pitanja lokalne samouprave, istorijske osvrte, itd. Molio bih da i „Intervju” postane stalna rubrika.

Ovaj put, moja sugestija sastoji se u sledećem: Poznato je da nas Hrvata ima oko 160.000 u Vojvodini, ali samo u krugovima najjužih poznavalaca zna se tačno gde sve oni (tj. mi) žive. Na primer, na osnivačkoj skupštini podružnice DSHV za Novi Sad primetio sam da su se neki gosti — Subotičani iznenadili samom činjenicom da u Novom Sadu uopšte ima Hrvata (a ima nas oko 12000). A kakvo je tek naše (ne)znanje o Hrvatima iz manjih mesta, tj. o tome gde i koliko nas sve ima. Stoga mislim da bi zanimljivo bilo objaviti u „Glasu ravnice” informaciju u obliku geografske karte, kakvu Vam šaljem u prilogu. Tu bi se na malom prostoru, kratko i jasno moglo uočiti mnogo činjenica u vezi sa gornje na-

vedenim pitanjima. Naravno, ova karta koju Vam šaljem je potpuno u mojoj realizaciji, a to znači da sam mesta i brojke na karti ucrtao i upisao bez korišćenja nekih potpuno preciznih podataka, samo na osnovu opšteg znanja i pabiraka skupljenih (u glavi) tokom vremena. Ukratko, želim da kažem, ako odlučite da objavite ovaj prilog, molio bih Vas da na osnovu Vašeg znanja i tačnih podataka ispravite brojčane vrednosti kod kojih sam pogrešio, dodate mesta koja nisam naveo (naročito u Banatu) i eventualno izbacite neka mesta ako ne spadaju na tu kartu.

S nadom da ćete se i Vi složiti sa korisnošću i zanimljivošću ovog priloga, puno Vas pozdravlja

Zoran Vdovciak, Novi Sad

Sa unetim ispravkama prema statističkim podacima iz 1981.

piše: prof. Juraj Lončarević:

O mojoj knjizi: Hrvati u Srijemu

Nekoliko je razloga za postanak ove moje knjige. Jedan je razlog svakako u tome, da se u svom životu kao srijemski Hrvat nisam nikada mogao pomiriti s činjenicom da mi je taj teritorij, bivši fizički uskraćen, to postao i duhovno. Da smo naprosto postali duhovno danas otuđeni od njega.

Uz to je moj slučaj i specifičan. Imao sam na kraju posljednjeg rata samo 15 godina. U tom se razdoblju, za rata, začela, a nakon njega i dokončala za Hrvate sudbina teritorija koji nazivamo Srijemom. Ostao sam kao dijete vezan uz ono što sam doživio kao svoje na ovom teritoriju. Dakle uz sve ono lijepo i ružno, a kao odrastao čovjek danas sam primoran bez njega živjeti, jer su Hrvati na njemu danas ustuknuti narod; dobar ga je dio napustio kao i moja obitelj — jedna od najznačajnijih, a svakako, najbrojnih u Mitrovici. Ostalo mi je tako zrelost i shvaćanje za sve ono što sam kao dijete na njemu doživio, a da više nisam mogao na njemu boraviti. Nisam više nakon rata bio persona grata, kao ni mnogi Hrvati, a konačno — 1973. sam ostatak svoje robije obavio u svom rodnom mjestu, mojoj Mitrovici što mi je pod komunističkom vlašću, trajno uskratilo povratak u moj rodni kraj.

Tako sam, kao uskraćeni srijemski Hrvat, bio suočen s teškom zadaćom. Kako kraja nisam nikako mogao zaboraviti, preostalo mi je jednom da ga duhovno rekonstruiram u sebi, da utočnem u literaturu o njemu, da bi konačno došao do prave istine o njemu. A ona glasi, komu i kada je ovaj teritorij u povijesti pripadao, tko su mu bili starosjedioci ili kako mi to kažemo „starinci”, kakva je bila tijekom povijesti njihova sudbina, tko i kako su došli ovamo doseljenici itd.

Tražio sam uporno svjedočenja o svemu tome.

Ova knjiga je početak na tome putu. Ona samo upozorava na problem i na pravce kako se treba uputiti da bismo ga pravilno postavili i riješili. Mirne duše mogu reći da se nalazi u tom pogledu na samom početku. Duhovni dotok naše metropole spram Srijema i njegovih hrvatskih stanovnika davno je prekinut, negdje odmah nakon po-

sljednog rata. Mi nemamo s hrvatske strane ni najosnovnijih podataka o tom teritoriju, mi ne znamo tko je sve o njemu s hrvatske strane pisao i kako je pisao. Taj nas posao tek čeka. Istina nešto je učinjeno prije nekog vremena a posao je trajao više od 2 godine. Po prvi puta je u povijesti Srijema prikupljena o njemu literatura s hrvatske strane i iz hrvatskih izvora, ali se ona ipak ponajviše bazira na samu Mitrovicu, njegov glavni grad, premda se daje nešto izvora i o samom Srijemu. Pokretač je te akcije mitrovački župnik Pavao Mađarević, a realizator je mr Petar Rogulja, šef hrvatske retrospektivne bibliografije koja se izrađuje u Nacionalnoj i Sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu. Ova akcija koja je dovršena, a čiji bi rukopis koji ima 15 cjelina s najmanje 1500 bibliografskih jedinica i koji treba što prije publicirati, nije, dakako, bila sama sebi svrhom. Ona ima veliko značenje da se konačno uspostavi prava slika o Srijemu i da joj se dade ravnoteža s hrvatske strane. Jer do sada sve publikacije o tom kraju koje su nakon rata, a tako je bilo i prije rata, koje su nam dolazile s druge strane, vrve upravo od ignorancije i neprikazive istine o našem hrvatskom življu. Ili je istina posve izostavljena ili je posve iskrivljena.

To me je uvijek boljelo, bilo je to kao neki put bez povratka. Otišli smo na Zapad, ali bez prava da kažemo istinu o sebi. Gdje je reći, gdje je objaviti? To dovodi do negativnih emocija, a one ne koriste nikomu, a ponajmanje objektivnoj prosudbi. Imao sam pravo na duhovnu vezu s krajem iz kojeg sam ponikao, a ako sam se držao donekle nekim odgovornim intelektualcem, a pri tom još i nekim piscem, imao sam tada i odgovornost za onaj moj narod koji je tamo ostavljen. Ono što mi je bilo oteto i uskraćeno, živjelo je u meni i tražilo svoj prostor i oživotvorenje. Jer bogata poslijeratna literatura o Srijemu nas je uvijek izostavljala. Ako je o nama pisala, tada smo bili došlje i tuđinci na terenu ma kojem su tobože samo Srbi bili starosjedioci. Ako nas se i moralo spominjati tada smo mi u Srijemu tamo od Marije Terezije koja nas je kao činovnički ili trgovački ele-

ment naseljavala skupa s Nijemcima, i to samo u gradske sredine.

Dakako, između svega ostalog, da pored osnovne činjenice da je ikavska govorna struja još za Velike seobe na Balkan u VI i VII stoljeću išla cestom Cibalae—Sirmij pa sve do Dunava i s njim u Bačku i da je tu naseljen naš element, o svemu tome nije bilo ni riječi. Sjećam se kako je i u literaturi to poricanje obrađeno. Veljko Petrović, zasigurno naš vojvođanski pisac kojeg u svojoj knjizi spominjem kao najboljeg literarnog poznavaoča ravnice i života na njoj napisao je i priču „Sremačka šala“ u kojoj ima i ovaj navod, recimo otprilike ovako: kada se ovi došlje činovnici Hrvati i Česi najedu i napiju kod nas u Sremu, nestane iz njih odmah sve ono što ih tobože u govoru i običajima razlikuje od ovog naroda u Sremu. To bi otprilike značilo, da nas je kao tuđince, sirotinju i došlje trebalo samo dobro podnajesti i podnapiti i tada bi sve bilo u nacionalnom pogledu u redu.

Na žalost, povijest ovog kraja sa svim svojim krvavim pričama i grcanjima nije to dokazala. Hrvatski je narod ovdje starosjedilački, bez obzira što je sve ovdje doživljavao. Uporno je tijekom povijesti s nevidenom energijom obnavljao svoja staništa i naselja čak i onda kada mu je bilo sve ugroženo: od imena, nacije, vjere, kulture i svih drugih oblika njegova života i rada.

Kasnije seobe naših Šokaca preko Save i Dunava u Slavoniju, Srijem i Bačku pa čak sve do dalekih staništa našeg naroda u Mađarskoj koji i danas tamo postoje, to bjelodano dokazuju, da su Hrvati uvijek išli tamo gdje su već jednom bili ili gdje su davno, čak i u zoru povijesti imali svoja naselja.

Danas, nakon svega što je taj starosjedilački narod u Srijemu doživio mi kažemo, da se on nalazi u DIJASPORI.

A da li je dijaspora? Da li može biti u dijaspori jedan narod koji je tom području toliko toga dao u vjerskom, kulturnom, civilizacijskom smislu?

nastavak u sljedećem broju

HRVATI

U

SRIJEMU

GAŠO U POLIVAČINI

Posli dugačke i ladne zime, na koju se i korizma nadovezala, onako pravo suparna i posna. Svi su čekali Uskrs, a Gašo valjdar najviše. Daleko od tog, da je on bijo toliko pobožan, već čerez tog, što će moć u polivačini. Jeste da se radovo kuvanim jajuna, henki i divenici s posvetilišta, a malo manje renu. Doduše, divenicu je on probo i u korizmi, ta znate već kako, krao je s tavana, i onako brez kriwa, na dvoje-na troje sažvakamu guto. Sirote mačke je optuživo, a i voštijo ko zlotvore, a tavana vrata je wik, kobojage, zaboravijo zatvorit.

Tako dođe i Velika subata. Njegova mater, snaš Reba, skuvala šunke, jaja i divenice i spremila za posvetilište. Gašo je moro trenicat ren. Natrenico ti Gašo rena i rena. Jeste da su mu suzile oči, makar je nasrid avlije i to na vitru tremico! Ne bi Gašo bijo Gašo, kad se ne bi grubo našalijo s kime. Baš kad je labošćicu nosijo u kujnu, vidi strica mu Blaška, koji je bijo malo glupav, al zato jaki ko vo. Kažu, nije on bijo od Boga glupav već je udarijo glavu kad je pavo iz kolvke. No još je i dobro prošo, što baica, dida mu, našu stali na njeg, kad su pijani došli kući, zapeli za kolvku, pali priko nje, a mali Blaško ispo napolje. I tako Gašo, kad spazi strica, koji je uprezo konje, krene prema njemu, pruži labošćicu, i kaže „Vite stričko kako ren mriši“ Blaško ga s neviricom pogleda, (a Gašo ozbiljan ko smrt) otare nos rukavom, a stvarno je imo kljunesimu, ko mršavi šiljdan, turi nos do po laboške i dobro povučē. Prvo je zinijo, al ništa viknit nije mogo. Gašo je mislijo da će stricu oči ispast, a pocrvenijo je ko uskrsno jaje. Zamane ti Blaško šakom da odalami Gašu, al je ovaj već počo bižat, i udari čilašu u čelo, kojoj je baš oglavnik tijo metnit. Sirota čilaša, od iznenađenja, a valjda i od udarca, sidne na ždripčanik. Dobri frtalj sata je Blaško kašljo i pljuvo, a cigurno bi i pcovo, samo da se nije ispovidijo za Uskrs.

Đulu su, Gašinu sestru, poslali da nosi svetit, makar se ovaj trpo, što kažu, ko balavi Josu u kiselnu. A ko bi opet i virovo Gaši, kad prvo, pola posvetilišta bi proždō, a drugo, nije cigurno da bi i očo do crkve, koja je bila na jedno desetak duži od salaša.

I tako, Đula kotarcu na ruku i priko, stazom do atara. Oko nje njive sve mrišu. Zeleno žito se čisto ko modri. Friško oranje. Ševa uzletila visoko pa piva li piva. Valjda traži misto di će se gnjizdit. Velika subata posli podne, niko više ne radi, osim nikoliko orača na dobrovoljačkim njivama, jel njima još i tako nije Uskrs. Sunce pripeklo, a Đula požurila do atara da stigne, jel je vidila nikoliko taljiga iz šora, koje su se isto uputile na posvetilište. Kad se Đula vratila, Gašo je već vrebo iz guvna. Polagacko krene za njom i iza leđa turi ruku u kotarcu, ne bi li spapčijo komad divenice, el bar kuvano jaje. Zna Gašo da je to grijota, al divenica je divenica.

Svanilo je uskrsno jutro, lip prolični dan. Gašo jedva dočeko ručak. Sveceg je namirijo i sijo za astal, al s kra-

ja — do vrata. Nije bijo ciguran da mu je stric Blaško oprostijo jučerašnji ren. Gašo se tako dobro naručo, da ga za užnu nije bilo briga.

Na vodeni ponediljak, Gašo se spremijo u polivačinu. Obuko bričaste čačkire, čizme turdi sara, zasuko rukave na košulji priko koje je navuko cveter i prusluk. Uglavnom, momak se udesijo za polivačinu. Čak je na tavanu našo i niki šešir. Malo ga omlatijo od prava, zadijo u njeg još neprocvtan jorgovan, da bi ličijo na polivača. Misto mrišljave vode, u fičok je nalijo kamsorske rakije, kojom je dida Josu mazo žuljeve na nogama, koje je zaradijo od novi opanaka, koje je kupijo na matijskom vašaru. Čitav komšiluk je znao da će Gašo u polivačinu.

Kad ga snaš Amalka vidla na vrataci, ona trk u bašču da donese cviča, za čer Janju, koju će Gašo polit. Nije mu nikako mogla oprostiti onu lipu taranu, koju je zjalo tako udesijo. Snaš Amalka otkine nikoliko struki koprne ispod ograde i metne u cviče, pa da cviče Janji. Vidla Janja to, pa se samo smijulji. Dode Gašo prid kuću, kaže „Faljnīs“ i polije Janju iz fičoka po glavi. Kamfor zasmrdi tako da je snaš Amalka u ambetušu ostila.

Janja se zakašlje i udari Gašu cvičom po nosu, tako da mu njuška i blende oma buknu od koprne. Peče Gašu koprna, pa on trk na alov da se umije, al alov prazan. Breže-bolje izvuče vode iz bunara na dermu, da nije dobro zagrabijo kabo i šiba mu se isklizne iz šake. Sagne se Gašo da vidi zašto kabo biži napolje iz bunara, i povrilo ga pogodi u čelo. Cigurno bi izletijo iz čizama da mu nisu bile tisne. Padne ti on na leđa u pra. Čvoruga na čelu ko šaka. Daj, brže-bolje, polivaju Janja i snaš Amalka polivača, ne bi l došo sebi. Tako je Gašo počo i završijo prvu polivačinu.

Sutradan je Gašo pripovido kako se udarijo o livču, kad se kobajagi penjo na kola, a noga mu skliznila s vitine.

bać Stipan

„Bunjevačko-švercerska“ stranka

Malo prid Uskrs čuo ja da se osniva nika Bunjevačko-Šokačka stranka. Pa moram priznat da sam se niki zbunijo. Kaka sad Bunjevačko-Šokačka stranka kad već odavno imamo našu lipu i već svugdi poznatu stranku DSHV u čijem programu već u prvoj rečenici stoji, da će se „zalagati za političku, kulturnu i gospodarsku ravnopravnost Hrvata — Bunjevaca, Šokaca i svih Hrvata koji žive na teritoriju Vojvodine?!“ Ponda kaka je sad ova nika nova stranka. Nećemo mi Bunjevci imat valjdar dvi stranke. Moram vam kazt da je tu meni oma bilo štogod sumnjivo. Al, ajd reko baš ću otić na osnivanje te stranke da vidim i to čudo. Sve je to meni mrišilo na kaku komunističku podvalu i možem vam kazt da se nisam ni privarijo.

Kad očo ja tamo, a ono se skupilo više novinara nego osnivača. Već sam se i pokajo što sam došo, al ajd već kad sam tu da čujem o čemu je rič. Bila tu nika čeljad (ako i tako mož i nazvat) koji su se pridstavljali ko da su Bunjevci. Malo mi čudno bilo, jer kaki su to Bunjevci kad divane „lěpim srpskim jezikom“, a ova-mo tvrde da su Bunjevci. Al još ajd, nek divane kako oče, al zamislite sav prog-

ram njim se vodi na jedno — da NISU ONO ŠTO JESU. Kažedu da oni nisu Hrvati, pa onda valjdar nisu ni Bunjevci. Čudnog li svita. Za pridsidnika su izabrali nikog domara zvanog Cigo, a podpridsidnika je dva: Marača, onaj što je uzo mikrofone iz „Bunjevačkog kola“ i Čakić, stručnjak za „Šverc-komerc“. A u pridsidništvu je i ona Ana, zvana Vištica, što je nako izvrđala nas Bunjevce i priko novina i priko televizije.

No srića je što se neće moć registrirat, jel za to triba barem 100 duša, a nji je bilo samo desetak (ako se to i mogu nazvat duše). Jedino ako ne uskoče u pomoć espeesovci i „SK-pokret za očuvanje privilegija“. Oni su njim inače obećali svesrdnu pomoć. A zašto? Ja to gledam vako: espeesovci ne umidu divanit ni s jednom strankom u Subotici, pa da prid svitom ne ispadnu falični, organizirali su ovu „Bunjevačko-švercersku“ stranku, s kojom će moć vodit „bilateralne razgovore o suštinskim pitanjima i problemima ovoga grada“.

Bože moj dragi, di bi dospili kad bi spali na te grane, da ne kažem „bilateralne razgovore“.

bać Ento

KO GOD OČE NEK DOĐE, DA VIDI,
NEK SE DIVI I NEK SE NE STIDI,
DSHV OKUPLJA SVE ŠTO VRIDI

TVOJ KUM — TERORISTA

Kume Tuno, onomad mi divan prikinila sirena sa šora, pa ti oma moram ispripi-
dat šta se to u stvari zbilo.

Bio sam, istini za volju, malo uplašit i zbunit u prvom momentu, al posli sam dozno i druge detalje sotim u vezi, pa ću ti potanko opisat, sve po redu.

Evo o čem se radilo. Otog dana jedna plava grdosija, nalik na tenk protutnjila je našim selom i to kroz svaki šor. A ispid tog čuda, tri milicijska avta s uključitim sirenama, pa su svit ispripadali i rastirali sa šorova dok si kazo „brica”. No, najgore su nesritna dica prošla. Rastrčali se jadni na sve strane, jel tako štogod nikad vidili nisu. A bome ni starijima ni svedno bilo. Poslidnji smo put tako štogod vidili, sićaš se sigurno, kad je za vrime rata onaj ruski tenk unišo u selo, pa se jedva kod crkve okrenio. Valda Rusi nisu znali kako uske šorove imamo, pa zalutali.

No, da se vratim onom što sam počo divanit.

Na tom plavom čudu (niki što su bolje uputiti u stvar to zovu „oklopni transporter SUP-a”), isprsio se niki, onako, dosta krupan brka, pa sve strilja očima. Bože mi prosti i neotice sam se učas pokojnog Staljina sićio. I sad, pratim ja šta će dalje bit. Kad: ekipa pravo na čošak, i u bircuz. Tamo su dobri po sata pili (nek im je nazdravlje, bolje i to neg da su nedaj Bože u kog pucali). No, ne smim zaboravit da pofalim našeg zamenika komandira milicije koji je iz avta rukom mavo narodu, da se valda priviše ne pristrašu.

Sad ću ti i drugo kazat što sam još o toj zgodi (il nezgodi) dozno.

Otog dana, oko 10 sati prije podne, zove telefonom jedna gospoja iz obližnjeg mista, jednu našu ovdašnju gospoju (koja je to posli pripovidala). I pita ona nju:

— Jel Miro, šta je to kod Vas u selu?

A ova će:

— Ne znam na čeg misliš. Šta bi moglo bit?

— Kako ne znaš, jadna, cila kolona milicijski avtova skupa s tenkom ide poapsit teroriste u vašem mistu — odreže varošanka.

Mira brže-bolje zalupi slušalicu, pa na šor da kome kaže novost (znaš već kake su naše ženske).

I kume moj, od usta do usta, učas se pročulo da će onaj brka i kompanija (jel su u međuvrimenu stigli) apsit po našem selu nike teroriste.

Čisto nam laknilo kad su ovi izišli iz bircuza pa okrenuli bentom dalje. Daklem, teroristi su ipak nigdi na drugom mistu. Posli čujem da su ošli na skelu, jer navodna iz Kovara (Vukovara) je nika opasnost pritila. A bome čujem da je i svit sve u kolonama priko — iz Rvatske bižo. Valda od ti terorista. Kažu, kvrcali im niki na pendžer i rekli da bižu oma, a oni ko i drugi „ugrozit” nařod pravo na skelu pa priko Dunava. Al se naši s ove strane nisu dali zbunit. Ovi „bratske” stranke su na brzu ruku obezbedile privat „ugroziti” i rasporedili ji na sigurno (po nacionalnoj liniji — valda slučajno); Mogo sam i ja kojeg primit šta bi falilo, al nije me zapalo. Taj „egzodus” je doduše kratko trajo. Oma drugi-treći dan „ugroziti” ponovo u kolonu pa priko Dunava svojim kućama. Što reko moj pajta: bili ljudi malo na vikendu. A mož bit da su se i oni teroristi od prika pridomislili pa odustali od „genocida”. Mož bit svašta. Glavno je ipak da su naši opštinski oci i stranački vođe s one dvi „bratske” stranke bili što se kaže „na visini zadatka” i oma zaštitili „ugrozite”. Jest da su se posli par dana te dvi stranke dobro zakačile oko tog ko je više, bolje i

brže „zaštićavo” izbeglice, al to su njiove stvari, ne mišam se.

Bilo je tu još dosta zgoda. Na primer, kad je onaj plavi „tenk” u obližnjem mistu stao, pa dobri dvajst minuta nije tio upalit. Pa ji je svit onako, izokola zagledo i da izvineš, smijo im se. No, to već nije lipo. Jel, vlast je vlast i ne triba je isprdavati Al, šta ćemo, ima nas svakaki.

Uglavnom, brka je tu skalameriju protiro kroz sva mista u okolicu, al kolko znam nisu nigdi uapsili nijednog teroristu.

Za kraj sam ti kume ostavio ono najsmišnije. Virovo jel ne, baba Jula iz trnovca (što je kadgod sodaru držala), drugi dan mi kaže onako u povirenju, na uvo:

— Jel Stipo, jel znaš da su oni juče ovdi zbog vas bili?

— Zbog kog to ženska glavo, na kog misliš?

— Pa, zbog vas što ste u onoj stranki, DSHV. Čula sam da su vas tribali povatat.

Tako sam se zabezeknio da dobri po sata nisam od čuda sebi došo.

Istina, svugdi me je bilo. Kod „švaba” sam služio, u „munkašima” bio, tri godine i kusur drveni kufer i „mauzerku” vuko po „bilom svitu”, osidio rijući iz dana u dan ovu našu bačvansku crnicu, a pod stare dane još i terorist posto. Sveg se dobro sićam ko da je juče bilo, al ovo poslidnje nisam znao.

Bože mi prosti i dida pokojni bi mi se u grobu privrnio da to čuje.

No, kume, divan je divan, al bome od tog se ne živi, bar ovdi na ovom svitu. Moram ić tanjiraču zakačit, došlo vrime njive radit. Nastaviću kad budem imo vrimena, a ti mi nemoj zamirit.

Ostaj mi zdravo

Tvoj kum Stipa—„terorista”

P.S. Moraš priznat da mi lipo titula stoji, baš onako, što bi rekli „stručno”. zvuči ta stranjska rič. Jel da?

USKRSNI KONCERT KATEDRALNOG ZBORA „ALBE VIDAKOVIĆ”

U petak (5. travnja 1991.) uoči Bije-
le nedjelje bio je svečani koncert kated-
ralnog zbora „Albe Vidaković” u bivšoj
židovskoj sinagogi u Subotici.

Koncert je imao nekoliko vrlo pri-
mjjetnih osobina koje treba istaći. Ova
glazbena priredba je bila u uskrsno vri-
jeme i zato je u programu bilo niz zbor-
nih skladbi posvećenih Uskrsu kao naj-
većem kršćanskom blagdanu. Izvedena
su dva gregorijanska korala: „Uskrsna
sekvenca” i „Aleluja”. Iz stare zbirke
crkvenih napjeva „Cithara octochorda”
(1701. i 1757. god.) pjevali su četiri
poznate uskrsne pjesme. U duhu uskrs-
nog vremena na programu su bile zbor-
ne pjesme poznatijih svjetskih skladate-
lja W. A. Mozarta: Aleluja (iz moteta
„Exsultate, jubilate”), G. F. Händela:
Aleluja (zbor iz oratorija „Mesija”).

Možemo sa zadovoljstvom reći da su
sve ove izvedene zborne skladbe doprini-
jele lijepom ugodaju uskrsnog blagdana.

Ovaj koncert je također bio doprinos
proslavi Mozartova jubileja, koji slave svi
štovatelji njegove besmrtnosti glazbe. Osim
navedenog, izvedene su ove zborne pjes-
me W. A. Mozarta: „Pred Tobom kleči”,
„Laudate Dominum”, „Ave verum”.

Uz ova djela, na programu svečanog
koncerta bili su zastupljeni skladatelji: J.
Gallus-Petelin, J. S. Bach, C. Casciolini,
Fr. Angelo, Albe Vidaković, B. Antičić,
M. Leščan, I. Lukačić, V. Jelić. Izvedene
zborne pjesme bile su doprinos svečano-
sti i uspjehu ove kulturne priredbe.

Osim svog uskrsnog programa i spo-
mena Mozartova jubileja, ovaj koncert
katedralnog zbora je doprinos proslavi
jubileja 600. obljetnice prvog spominja-
nja Subotice u povijesnim dokumenti-
ma (1391. god.).

U izvođenju pojedinih točaka kon-
certa sudjelovali su mješoviti i ženski
zbog mladih, a kao solisti nastupile su
Marijana Ivković i Terezija Buljov-
čić-Jegić. Zborne izvedbe pratili su na
orguljama naši mladi umjetnici Jasna
Jegić, Silvana Bilinc i Alen Kopunović.

Također je sudjelovao i mali kamer-
ni orkestar u sastavu: Emil Gabrić i

Koczó Csaba (violina), Kalmar Tímea
(violončelo), Kristina Molnár i Marina
Pečerić (flaute).

Uspjehu ovog svečanog koncerta,
koji je za sve slušaoce bio bogat i lijep

doživljaj, najviše je doprinijela svojim
zalaganjem i znanjem s. Mirjam Pan-
džić, ravnatelj katedralnog zbora „Albe
Vidaković” u Subotici.

Bela Gabrić

Zbor „Albe Vidaković”

OSNOVAN SRPSKI KULTURNI CENTAR

U prepunoj sali Skupštine opštine Su-
botica 13. travnja '91. osnovan je Srpski
kulturni centar „Sveti Sava”. U svečanoj
atmosferi Skupštinu su predvodili brojni
društveni, kulturni i politički poslenici.
Pozdravljajući skup u ime KUD „Bunje-
vačko Kolo” g. Marin Skenderović izme-
đu ostalog je rekao:

„Čast mi je pozdraviti ovako eminentan
skup i zaželjeti plodan i uspješan rad u ime
Kulturno-umjetničkog društva „Bunjevačko
kolo”, društva koje njeguje kulturu i običaje
prije svega Hrvata-Bunjevaca.

Iskreno nas raduje što ste se odlučili na
jedan ovakav, po našem mišljenju, kulturni
čin.

Na ovim ravninama živimo zajedno stoti-
nama godina, i to ne jedni pored drugih,
nego jedni sa drugima. Njegovali smo svoju

kulturu, svoje običaje a da nikada među
nama nije bilo mržnje i sukoba na nacional-
noj osnovi.

Sve do pred II svjetski rat u ovom gra-
du su postojala kulturno-prosvjetna ili
kulturno-umjetnička ili druga društva koja
su u svom nazivu nosila pridjev srpski,
hrvatski, mađarski, katolički, jevrejski, a
da to nikome nije smetalo i ni kod koga
nije izazivalo konsternaciju, a većina tih
društava su bili osnovani prije više od stoti-
nu godina.

Nadamo se da ćemo u vremenima koja su
pred nama imati prilike surađivati i u tom
cilju vam hoću još jedanput zaželjeti puno
uspjeha u radu”.

Bio je ovo kulturni događaj za Suboti-
cu. Ovim putem uspješan rad želi Vam i
uredništvo „Glas ravnice”.

GLAS RAVNICE — Glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. — Glavni i odgovorni
urednik: mr Ivan Poljaković; Izdavački savjet: Vojislav Sekelj, Zlatko Romić, Zvonimir Sudarević,
dr Ivan Dulić, mr Bela Tonković, dr Milan Bičanić, Stjepan Rendulić; Izdaje: DSHV, 24000
Subotica, Trg c. Jovana Nenada 15/III; Tel.: (024) 51-348; Žiro račun: 66600-678-9027 SDK
Subotica. List je registriran kod Pokrajinskog sekretarijata za informacije pod br. 651-85/90.
„Glas ravnice” izlazi mjesečno. Godišnja pretplata je 150 din. Cjenik reklamnog prostora: cijela
strana 5000 din; pojedinačni mali oglasi 100 din. do 25 riječi, svaka dalja riječ 10 din. Slog:

ComType Subotica, A. Čarnojevića 16; Tisak: „Minerva”, Subotica.